



Határozatok Tára

JEAN RICHARD DE LA TOUR
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2022. március 3.¹

C-420/20. sz. ügy

HN

**ellen folytatott büntetőeljárás,
a Sofiyska rayonna prokuratura
részvételével**

(a Sofiyski Rayonen sad [szófiai kerületi bíróság, Bulgária] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem)

„Előzetes döntéshozatal – Büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés – (EU) 2016/343 irányelv – A 8. cikk (1) bekezdése – A tárgyaláson való jelenlét joga – A 8. cikk (2) bekezdése – A tárgyaláson való jelenlét jogáról való lemondás – A büntetőeljárás alá vont harmadik országbeli állampolgárral szemben hozott, beutazási és tartózkodási tilalommal párosuló kiutasítási határozat végrehajtása – Összeegyeztethetőség”

I. Bevezetés

1. A jelen ügy egy olyan paradoxonnal jellemezhető, amely nehezen feloldható ellentmondáshoz vezet. Az érintett féffel, egy albán állampolgárral szemben a bolgár büntető hatóságok büntetőeljárást folytatnak le olyan súlyos bűncselekmény elkövetése miatt, amely esetében a büntetőeljárásról szóló bolgár törvénykönyv rendelkezései előírják a tárgyaláson való jelenlétét. Ugyanakkor a külföldiekről szóló bolgár törvény rendelkezései előírják a származási országába történő kitoloncolását, és a Bulgáriába való beutazásának, valamint ott tartózkodásának öt évre történő megtiltását. Ebből következik, hogy az érintett személy akadályoztatva van abban, hogy megjelenjen a tárgyaláson, jóllehet arra a nemzeti jog rendelkezései alapján köteles, és az uniós jog rendelkezései alapján jogosult.

2. Előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdéseivel a kérdést előterjesztő bíróság tehát lényegében annak pontosítását kéri a Bíróságtól, hogy a vádlottat megillető, az (EU) 2016/343 irányelv² 8. cikkében biztosított, a tárgyaláson való jelenlét joga milyen mértékben teszi lehetővé a tagállam számára a beutazási és tartózkodási tilalommal párosuló kiutasítási határozat végrehajtását olyan személlyel szemben, akit olyan súlyos bűncselekmény elkövetésével vádolnak, amelyet még nem bíráltak el.

¹ Eredeti nyelv: francia.

² A büntetőeljárás során az ártatlanság vélelme egyes vonatkozásainak és a tárgyaláson való jelenlét jogának megerősítéséről szóló, 2016. március 9-i európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2016. L 65., 1. o.).

3. A jelen indítványban mindenekelőtt kifejtem azokat az okokat, amelyek miatt e kérdéseket egyrészt a tárgyaláson való jelenlét jogáról szóló 2016/343 irányelv előírásaira, másrészt pedig a harmadik országok illegálisan [helyesen: jogellenesen] tartózkodó állampolgárainak visszatérésével kapcsolatban a tagállamokban használt közös normákról és eljárásokról szóló, 2008. december 16-i 2008/115/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvben³ foglalt szabályokra tekintettel kell megvizsgálni.

4. Ezt követően kifejtem azokat az okokat, amelyek miatt egy olyan helyzetben, amelyben beutazási és tartózkodási tilalommal párosuló kiutasítási határozatot hoztak egy büntetőeljárás alá vont, harmadik országbeli állampolgárral szemben, a 2016/343 irányelv 8. cikke (1) bekezdésének tiszteletben tartása megköveteli annak eseti alapon történő vizsgálatát, hogy e határozat azonnali végrehajtása lehetővé teszi-e ezen állampolgár számára, hogy jelen legyen a tárgyalásán, és alkalmasint nincs-e szükség a 2008/115 irányelvnek megfelelően a kitoloncolás elhalasztására, illetve a beutazási és tartózkodási tilalom visszavonására vagy felfüggesztésére.

5. Arra is rámutatok, hogy a 2016/343 irányelv 8. cikkének (2) bekezdésében foglalt rendelkezésekkel nem ellentétes, ha valamely tagállam az említett állampolgárral szemben a távollétében hoz ítéletet, feltéve hogy az érintettet kellő időben tájékoztatták nem csupán a tárgyalásról és a meg nem jelenés következményeiről, hanem azokról a rendelkezésre álló különleges intézkedésekről is, amelyek lehetővé teszik számára az e tárgyaláson való részvételt, vagy feltéve, hogy a tárgyalásról értesített személyt az általa meghatalmazott vagy az állam által kirendelt védő megfelelően képviseli.

6. Ezzel szemben kifejtem azokat az okokat, amelyek miatt e cikkel ellentétes az, hogy az eljárás lefolytatására a terhelt távollétében kerül sor, ha ez utóbbi, jóllehet tájékoztatták a meg nem jelenés következményeiről, kizárólag a nyomozás szakaszában, még akkor fejezte ki a tárgyaláson való jelenlét jogáról történő lemondásra irányuló szándékát, amikor a tárgyalást még nem tűzték ki.

7. Végül pontosítom, hogy a 2016/343 irányelv 8. cikkének (1) bekezdésével – amelynek értelmében a tagállamok biztosítják, hogy a gyanúsítottaknak és a vádlottaknak joguk van a tárgyalásukon jelen lenni – véleményem szerint miért ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely előírja, hogy a vádlott köteles megjelenni a tárgyaláson.

II. Jogi háttér

A. Az uniós jog

1. A 2016/343 irányelv

8. A 2016/343 irányelv a „Tárgy” című 1. cikkének megfelelően egyrészt az ártatlanság vélemének egyes vonatkozásaira, másrészt pedig a tárgyaláson való jelenlét jogára vonatkozó minimumszabályokat állapít meg.

³ HL 2008. L 348., 98. o.

9. Ezen irányelvnek „A tárgyaláson való jelenlét joga” című 8. cikkének (1)–(4) bekezdése a következőket írja elő:

„(1) A tagállamok biztosítják, hogy a gyanúsítottaknak és a vádlottaknak joguk van a tárgyalásukon jelen lenni.

(2) A tagállamok rendelkezhetnek úgy, hogy az olyan tárgyalás, amelynek eredményeként határozat születhet a gyanúsított vagy a vádlott bűnösségéről vagy ártatlanságáról, az érintett személy távollétében is megtartható, feltéve, hogy:

a) a gyanúsítottat vagy a vádlottat kellő időben tájékoztatták a tárgyalásról és a meg nem jelenés következményeiről; vagy

b) a tárgyalásról értesített gyanúsítottat vagy vádlottat általa meghatalmazott vagy az állam által kirendelt védő képviseli.

(3) A (2) bekezdéssel összhangban meghozott határozat az érintett személlyel szemben végrehajtható.

(4) Ha a tagállamok lehetővé teszik a tárgyalásnak a gyanúsított vagy a vádlott távollétében történő megtartását, azonban az e cikk (2) bekezdésében meghatározott feltételeknek való megfelelés nem lehetséges, mivel a gyanúsított vagy a vádlott ésszerű erőfeszítések megtétele ellenére sem volt fellelhető, a tagállamok rendelkezhetnek úgy, hogy a határozat ennek ellenére meghozható és végrehajtható. Ebben az esetben a tagállamok biztosítják, hogy a gyanúsítottat vagy a vádlottat a határozatról való tájékoztatáskor, különösen elfogásukkor, tájékoztassák a határozat megtámadásának lehetőségéről és az új tárgyaláshoz való jogról is, vagy valamely más jogorvoslatról, a 9. cikknek megfelelően.”

10. Az említett irányelvnek „Az új tárgyaláshoz való jog” című 9. cikke kimondja:

„A tagállamok biztosítják, hogy ha a gyanúsított vagy a vádlott nem volt jelen a saját tárgyalásán és a 8. cikk (2) bekezdésében meghatározott feltételek nem teljesültek, az érintett személynek joga van egy új tárgyaláshoz, vagy más olyan jogorvoslatához, amely lehetővé teszi az ügy érdemi részének új elbírálását, ideértve új bizonyíték megvizsgálását, és amely az eredeti határozat megváltoztatásához vezethet. E tekintetben a tagállamok biztosítják, hogy az érintett gyanúsítottnak vagy vádlottnak jogában áll jelen lenni, ténylegesen részt venni, a nemzeti jog szerinti eljárásoknak megfelelően, továbbá a védelemhez való jogokat gyakorolni.”

2. A 2008/115 irányelv

11. A 2008/115 irányelv „Tárgy” című 1. cikkének megfelelően „Ez az irányelv megállapítja a tagállamok által alkalmazandó, a harmadik országok illegálisan [helyesen: jogellenesen] tartózkodó állampolgárainak visszatéréséről szóló közös normákat és eljárásokat, összhangban a közösségi jog általános elveiként szereplő alapvető jogokkal és a nemzetközi joggal [...]”.

12. Ezen irányelv „Fogalommeghatározások” címet viselő 3. cikke a következőket mondja ki:

„Ezen irányelv alkalmazásában a következő fogalommeghatározások érvényesek:

[...]

4. »kiutasítási határozat«: közigazgatási vagy bírósági határozat vagy intézkedés, amely valamely harmadik országbeli állampolgár tartózkodásának jogszerűtlenségét [helyesen: jogellenességét] megállapítja vagy kimondja, és visszatérési kötelezettséget állapít meg vagy mond ki;
5. »kitoloncolás«: a visszatérési kötelezettség kikényszerítése, azaz a tagállamból történő fizikai kiszállítás;
6. »beutazási tilalom«: a kiutasítási határozatot kísérő közigazgatási vagy bírósági határozat vagy intézkedés, amely meghatározott időtartamra megtiltja a tagállamok területére való beutazást és a tagállamok területén való tartózkodást;

[...]”

13. Az említett irányelvnek „A kitoloncolás elhalasztása” című 9. cikkének (2) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„A tagállamok az egyes esetek konkrét körülményeinek figyelembevételével megfelelő időszakra elhalaszthatják a kitoloncolást. Az eljárás során a tagállamoknak különösen az alábbiakat kell figyelembe venniük:

- a) a harmadik országbeli állampolgár fizikai vagy szellemi állapota;
- b) technikai okok, például a szállítási kapacitás hiánya vagy a kitoloncolás meghiúsulása a személyazonosság megállapításának hiánya miatt.”

14. Ugyanezen irányelv „Beutazási tilalom” című 11. cikke (3) bekezdésének negyedik albekezdése a következőképpen rendelkezik:

„A tagállamok egyedi esetekben vagy egyes esetkategóriákban [az előző albekezdésekben meghatározottaktól eltérő] egyéb okokból is visszavonhatják vagy felfüggeszthetik a beutazási tilalmat.”

B. A bolgár jog

1. A büntetőeljárásról szóló törvénykönyv

15. A Nakazatelno-protsesualen kodeks (a büntetőeljárásról szóló törvénykönyv)⁴ 247b. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) [...] Az előadó bíró kérésére a vádirat másolatát kézbesítik a vádlottnak. A vádlottat a vádirat kézbesítésével tájékoztatják az előzetes tárgyalás megtartásáról és a 248. cikk (1) bekezdésében említett kérdésekről, a védő segítségével történő megjelenéshez való jogáról, valamint arról a lehetőségről, hogy számára védőt rendeljenek ki a 94. cikk (1) bekezdésében említett esetekben, valamint arról, hogy az ügy a távollétében is tárgyalható és elbírálható, feltéve hogy a 269. cikkben foglalt feltételek teljesülnek.

⁴ A továbbiakban: NPK.

(2) Az ügyészt és az ügyvédet tájékoztatni kell az előzetes tárgyalásról és a 248. cikk (1) bekezdésében említett kérdésekről, továbbá erről, és az ügyvéd meghatalmazásához való jogáról tájékoztatni kell a sértettet vagy annak örökösait, illetve a sértett jogi személyt is.

[...]

16. Az NPK 248. cikke (1) bekezdésének az alapügy tényállására alkalmazandó változata a következőket mondja ki:

„[...] Az előzetes tárgyaláson az alábbi kérdések megtárgyalására kerül sor:

[...]

2. hogy indokolt-e a büntetőeljárás megszüntetése vagy felfüggesztése;
3. hogy a nyomozás során sor került-e az eljárási szabályok orvosolandó, a vádlott, a sértett, illetve a sértett örökösei eljárási jogainak korlátozását eredményező súlyos megsértésére;
4. hogy az ügy vizsgálatát külön szabályoknak kell-e alávetni;

[...]

8. a tárgyalás kitűzése és az idézésre kerülő személyek meghatározása.”

17. Az NPK 269. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) Amennyiben a vádlottat súlyos bűncselekmény miatt helyezték vád alá, a vádlott jelenléte a tárgyaláson kötelező.

(2) A bíróság elrendelheti, hogy a terhelt akkor is megjelenjen, ha jelenléte nem kötelező, amennyiben a jelenléte az objektív igazság megállapításához szükséges.

(3) Amennyiben ez nem akadályozza az objektív igazság megállapítását, az ügy akkor bírálható el a terhelt távollétében, ha:

1. a vádlott nem lelhető fel az általa megadott címen, vagy azt megváltoztatta anélkül, hogy az illetékes hatóságot tájékoztatta volna;
2. bulgáriai tartózkodási helye nem ismert, és alapos kutatást követően sem állapították meg;
3. [...] szabályszerűen idézték, távolmaradásának kimentésére nem adott elő elfogadható indokokat, és az NPK 247b. cikkének (1) bekezdésében szabályozott eljárást betartották;
4. [tartózkodási helye] Bulgária területén kívül található, és
 - a) tartózkodási helye ismeretlen;
 - b) más okból nem idézhető;
 - c) szabályszerűen idézték, és meg nem jelenését nem igazolta nyomós indokokkal.”

2. *A Bolgár Köztársaság területén tartózkodó külföldiekről szóló törvény*

18. A 2008/115 irányelvet a bolgár jogba az 1998. december 23-i Zakon za chuzhdentsite v Republika Bulgaria (a Bolgár Köztársaság területén tartózkodó külföldiekről szóló törvény)⁵ ültette át az alapügy tényállásának időpontjában alkalmazandó változatában⁶.

19. A ZChRB 10. cikkének (1) bekezdése értelmében:

„(1) Nem állítható ki vízum a külföldi részére, illetve a külföldi beutazását meg kell tiltani, ha
[...]

7. hamis vagy meghamisított okiratok, illetve hamis vagy meghamisított vízum vagy tartózkodási engedély felhasználásával kísérelt meg be- vagy átutazni;

[...]

22. [...] információk állnak rendelkezésre arra vonatkozóan, hogy beutazásának célja, hogy az országot tranzitországgént használja ahhoz, hogy egy harmadik országba távozzon.

[...]”

20. A ZChRB 10. cikke (2) bekezdésének megfelelően.

„(2) [...] Az (1) bekezdés szerinti esetekben kibocsátható vízum, illetve engedélyezhető a Bolgár Köztársaság területére történő beutazás, ha humanitárius okok állnak fenn, vagy ez az állam érdekét vagy nemzetközi kötelezettségek teljesítését szolgálja.”

21. A ZChRB 41. cikkének 5. pontja értelmében:

„[...] Kitoloncolást kell elrendelni, ha:

[...]

5. [...] megállapítást nyer, hogy a külföldi jogszerűen lépett át a határon, de egy erre nem engedélyezett határátkelőhelyen, illetve hamis vagy meghamisított útlevéllel vagy útlevelet helyettesítő okmánnyal kísérel meg kilépni.”

22. A ZChRB 42h. cikkének (1) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„[...] Az Európai Unió tagállamainak területére vonatkozó beutazási és tartózkodási tilalmat kell elrendelni, ha

1. fennállnak a 10. cikk (1) bekezdésében foglalt feltételek;

[...]

⁵ A DV 153. száma, a továbbiakban: ZChRB.

⁶ A Bíróság felvilágosításkérését követően a kérdést előterjesztő bíróság pontosította, hogy a 2009. május 15-i Zakon za izmenenie i dopalnenie na zakona za Chuzhdentsite v Republika Balgaria (a külföldiekről szóló törvény módosításáról szóló törvény, a DV 36 száma) 16. §-a kimondja, hogy a 2008/115 irányelvben meghatározott követelményeket végrehajtották.

- (3) [...] Az Európai Unió tagállamainak területére való beutazás és tartózkodás tilalma [legfeljebb] öt évre írható elő. Az Európai Unió tagállamainak területére való beutazás és tartózkodás tilalma több mint öt évre szólhat, ha a személy a közrendre vagy a nemzetbiztonságra nézve komoly fenyegetést jelent.
- (4) [...] A beutazási tilalom a 40. cikk (1) bekezdésének 2. pontja vagy a 41. cikk szerinti közigazgatási kényszerintézkedéssel egyidejűleg is elrendelhető a 10. cikk (1) bekezdésében foglalt feltételek fennállása esetén.”

23. A ZChRB 44. cikkének (5) bekezdése előírja:

„(5) [...] Amennyiben a külföldi akadályoztatva van abban, hogy az ország területét haladéktalanul elhagyja, vagy más országba beutazzon, és a haladéktalan kitoloncolása érdekében nem helyeztek intézkedéseket kilátásba, a közigazgatási kényszerintézkedést elrendelő hatóság vagy a migrációs igazgatóság igazgatója - az egyedi körülmények és a szökés vagy a visszatérés egyéb módon történő akadályozása veszélyének értékelése alapján - a jelen törvény végrehajtási rendeletében előírt eljárásnak megfelelően végzéssel elrendeli az alábbi biztonsági intézkedések együttes vagy külön-külön történő végrehajtását:

1. az érintett külföldi köteles a Belügyminisztériumnak a tartózkodási helye szerint illetékes területi szerve előtt hetente megjelenni;

[...]”

24. A ZChRB 44. cikkének (6) bekezdése értelmében:

„(6) [...] Ha a 39a. cikk (1) bekezdésének 2. és 3. pontja alapján közigazgatási kényszerintézkedést hoztak valamely külföldivel szemben, és a külföldi megakadályozza az ezen intézkedést elrendelő határozat végrehajtását, vagy fennáll a szökés veszélye, az (1) bekezdésben említett hatóságok elrendelhetik a Bolgár Köztársaságból való kitoloncolásának vagy kiutasításának előkészítése érdekében idegenrendészeti fogdában történő elhelyezését. A kényszerelhelyezést akkor is el kell rendelni, ha a külföldi nem tesz eleget az (5) bekezdésben előírt biztonsági intézkedések feltételeinek.”

III. A tényállás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

A. Tényállás

25. A Sofiyska rayonna prokuratura (szófia-i járási ügyészség, Bulgária) büntetőeljárást indított az albán állampolgárságú HN ellen azzal az indokkal, hogy 2020. március 11-én hamis külföldi személyazonosító okmányokat, nevezetesen útlevelet és személyazonosító igazolványt használt a szófia-i repülőtér határátkelőhelyén annak érdekében, hogy elhagyja Bulgáriát az Egyesült Királyságba való utazás céljából. Ez a bűncselekmény az alkalmazandó nemzeti jogszabályok értelmében olyan súlyos bűncselekménynek minősül, amely öt évet meghaladó szabadságvesztés-büntetéssel büntetendő.

26. Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, hogy HN 2020. március 11-i őrizetbe vételével a Granichno politseysko upravlenie (a bolgár határőrség, Bulgária) megindította a nyomozást a szófia-i kerületi ügyészség előtt. Másnap a szófia-i bolgár határőrség vezetője egyrészt

a ZChRB 41. cikkének 5. pontja és 44. cikkének (1) bekezdése alapján kiutasítási határozatot hozott HN-nel szemben, másrészt pedig a ZChRB 43h. cikkének a 10. cikke (1) bekezdése 7. és 22. pontjával, valamint a 44. cikke (1) bekezdésével összefüggésben értelmezett (3) és (4) bekezdése alapján 2020. március 12. és 2025. március 11. közötti öt éves időszakra szóló „beutazási és tartózkodási tilalmat” elrendelő intézkedést fogadott el ugyanezen személlyel szemben.

27. E két közigazgatási kényszerintézkedéssel szemben nem nyújtottak be fellebbezést.

28. 2020. április 27-én a Nakazatelen kodeks (büntető törvénykönyv) 308. cikke (1) és (2) bekezdésével összefüggésben értelmezett 316. cikke alapján HN-t és a hivatalból kirendelt védőjét értesítették a hamis személyazonosító okmányok szándékos felhasználása miatt vele szemben elrendelt vizsgálatról. Ebben az időpontban HN-t tolmács jelenlétében tájékoztatták a jogairól, többek között az NPK 269. cikkének a tárgyalás távollétében történő megtartására és a meg nem jelenés következményeire vonatkozó rendelkezéséről. Az ugyanezen a napon tartott kihallgatáson kijelentette, hogy megérti a vele ismertetett jogokat, és a tárgyaláson nem kíván megjelenni.

29. 2020. május 27-én a szófiai járási ügyészség benyújtotta a vádiratot a kérdést előterjesztő bírósághoz, és ez alapján e bíróság megindította az alap-büntetőeljárást.

30. 2020. június 16-án HN elhagyta a harmadik országbeli állampolgárok idegenrendészeti fogdáját, és őt a vele szemben elrendelt kényszerintézkedések végrehajtásaként a gyueshevoi határátkelőhelyen kitoloncolták.

31. 2020. június 24-i határozatával a kérdést előterjesztő bíróság 2020. július 23-ra határnapot tűzött ki a büntetőügyben tartandó előkészítő tárgyalásra, és az előadó bíró az NPK 247b. cikkének (3) bekezdésében foglalt követelményekre tekintettel elrendelte, hogy a bolgár belügyminisztérium keretében működő migrációs igazgatóság útján kézbesítsék HN-nek a határozat és a vádirat másolatát albán fordításban. Ezekben az iratokban arra is felhívták a figyelmet, hogy az NPK 269. cikkének (1) bekezdése alapján HN jelenléte a bírósági tárgyaláson kötelező, és az eljárás csak az NPK 269. cikkének (3) bekezdésében foglalt feltételek fennállása esetén folytatható le a vádlott távollétében.

32. 2020. július 16-án a bolgár belügyminisztérium keretében működő migrációs igazgatóság levélben arról tájékoztatta a kérdést előterjesztő bíróságot, hogy HN elhagyta a harmadik országbeli állampolgárok idegenrendészeti fogdáját, és őt kitoloncolták. Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, hogy HN-t nem tájékoztatták arról, hogy vele szemben büntetőeljárás indult.

33. A 2020. július 23-án tartott nyilvános tárgyaláson a szófiai járási ügyészség kifejtette, hogy teljesültek a vádlott távollétében lefolytatandó eljárás feltételei, mivel HN nem tartózkodott bolgár területen, és tartózkodási helye nem ismert. A bolgár igazságügyi hatóságok ugyanis jelenleg nem ismerik e személy tartózkodási helyét.

B. Az alapeljárás

34. A kérdést előterjesztő bíróság hangsúlyozza, hogy a ZChRB 10. cikkének (1) és (2) bekezdése alapján, amennyiben harmadik országbeli állampolgárral szemben büntetőeljárást indítottak azzal az indokkal, hogy hamis vagy hamisított hivatalos okmányokat használva kísérelt meg beutazni az ország területére, vagy azon áthaladni, sérül azon joga, hogy személyesen részt vegyen a vele szemben indult büntetőeljárásban.

35. A kérdést előterjesztő bíróság tehát három forgatókönyvet vesz figyelembe a vádlott jogai megsértésének orvoslása érdekében.

36. Abban az esetben, ha a terheltet kitoloncolják és vele szemben beutazási és tartózkodási tilalmat rendelnek el az eljárás lefolytatása szerinti államban, a kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy az alkalmazandó nemzetközi jogi okmányoknak megfelelően meg lehet határozni e személy külföldi tartózkodási helyét annak érdekében, hogy tájékoztassák a tárgyalásról, és a tárgyalást megtartsák a távollétében, mivel őt hivatalból kirendelt ügyvéd képviseli.

37. Egy második forgatókönyv szerint az említett személy eljárási jogai tiszteletben tartásának biztosítása érdekében a beutazási és tartózkodási tilalomra vonatkozó intézkedés lejártáig felfüggesztik a büntetőeljárást.

38. Egy harmadik forgatókönyv szerint előzetesen rögzítik a tárgyalások időpontját, és tájékoztatják a bolgár belügyminisztérium határrendészeti szerveit azon kötelezettségükről, hogy lehetővé kell tenniük a vádlott számára a nemzeti területre történő belépést annak érdekében, hogy ez utóbbi a vele szemben elfogadott beutazási tilalom ellenére teljeskörűen gyakorolhassa a 2016/343 irányelv 8. cikkének (1) bekezdése alapján őt megillető, a tárgyaláson való jelenlét jogát. Ez azonban a tárgyaláson való jelenlét jogának attól történő függővé tételéhez vezetne, hogy a végrehajtó hatalom előzetesen kiadja-e a nemzeti területre való belépési engedélyt. A kérdést előterjesztő bíróság hangsúlyozza, hogy ez az engedély nem képezheti bírósági jogorvoslat tárgyát, ami a gyakorlatban a tisztességes eljáráshoz való jogot érintő adminisztratív akadályokat teremtene.

C. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

39. E körülmények között a Sofiyski Rayonen sad (szófiai kerületi bíróság, Bulgária) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

- „1) Korlátozható-e a vádlottaknak a [2016/343] irányelv 8. cikkének (1) bekezdésében előírt azon joga, hogy a tárgyalásukon személyesen jelen lehetnek, olyan nemzeti jogszabályokkal, amelyek szerint a büntetőeljárás lefolytatásának helye szerinti országra vonatkozó közigazgatási jogi beutazási és tartózkodási tilalom rendelhető el az olyan külföldiekkel szemben, akik ellen hivatalosan vádat emeltek?
- 2) Az első kérdésre adandó igenlő válasz esetén teljesülnének-e a [2016/343] irányelv 8. cikke (2) bekezdésének a) és/vagy b) pontjában a tárgyalásnak a külföldi vádlott távollétében történő megtartása tekintetében meghatározott feltételek, ha a külföldi vádlottat szabályszerűen tájékoztatták a büntetőügyről és a meg nem jelenés következményeiről, és őt általa meghatalmazott vagy az állam által kirendelt védő képviseli, a külföldi vádlott azonban

nem tud személyesen megjelenni, mert közigazgatási eljárásban a büntetőeljárás lefolytatásának helye szerinti országra vonatkozó beutazási és tartózkodási tilalmat rendeltek el?

- 3) Átalakítható-e nemzeti jogszabályokkal a vádlott eljárásjogi kötelezettségévé a vádlottnak a [2016/343] irányelv 8. cikkének (1) bekezdése szerinti azon joga, hogy a tárgyalásán jelen lehet? Pontosabban: A (48) preambulumbekendés értelmében vett magasabb szintű védelmet nyújtanak-e ily módon a tagállamok, vagy sokkal inkább összeegyeztethetetlen az ilyen eljárás az irányelv (35) preambulumbekendésével, amely szerint a vádlott joga nem abszolút, és arról le lehet mondani?
- 4) A nyomozás során lemondhat-e a vádlott előzetesen egyértelműen a [2016/343] irányelv 8. cikkének (1) bekezdése szerinti azon jogról, hogy a tárgyalásán személyesen jelen lehet, ha a vádlottat tájékoztatták a meg nem jelenés következményeiről?”

D. A Bíróság előtti eljárás

40. E kérdésekkel kapcsolatban a német, a magyar és a holland kormány, valamint az Európai Bizottság terjesztett elő írásbeli észrevételeket.

41. 2021. október 5-én a Bíróság tájékoztatást kért a kérdést előterjesztő bíróságtól az alapeljárás jogi háttéréről, amelyre ez utóbbi 2021. október 11-én válaszolt.

42. A tárgyaláson HN és a Bizottság szóbeli észrevételeket terjesztett elő.

IV. Elemzés

A. Előzetes észrevételek

43. A releváns jogi háttérre vonatkozóan egy előzetes észrevételt fogalmazok meg.

44. Úgy vélem ugyanis, hogy az előterjesztett kérdések az előzetes döntéshozatalra utaló határozatban kifejezetten említettekől eltérő uniós jogi normák figyelembevételét is megkövetelik⁷.

45. A kérdést előterjesztő bíróság ugyanis arra kéri a Bíróságot, hogy egy olyan különleges helyzetben értelmezze a 2016/343 irányelv 8. cikkének szövegét, amelyben a vádlottal szemben egyrészt kiutasítási intézkedést, másrészt pedig a ZChRB alapján a nemzeti területre való beutazási és tartózkodási tilalmat rendeltek el, amely öt évre szól.

⁷ Emlékeztetek arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlatból az következik, hogy a nemzeti bíróságok és a Bíróság között az EUMSZ 267. cikkel bevezetett együttműködési eljárás keretében a Bíróság feladata, hogy a nemzeti bíróságnak az előtte folyamatban lévő ügy eldöntéséhez hasznos választ adjon. Ebből a szempontból a Bíróság, ha azok az alapügy vizsgálata érdekében szükségesek, figyelembe veheti az uniós jog olyan rendelkezéseit is, amelyekre a nemzeti bíróság az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekben nem hivatkozott. Lásd többek között: 2021. április 29-i Banco de Portugal és társai ítélet (C-504/19, EU:C:2021:335, 30. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat); 2021. november 23-i IS (Az előzetes döntéshozatalra utaló végzés törvénysértő jellege) ítélet (C-564/19, EU:C:2021:949, 99. pont).

46. Ezek az intézkedések nem büntetésnek, hanem olyan jellegű kényszerintézkedéseknek minősülnek, amelyek elfogadására a büntetőeljárás megindításától függetlenül sor kerülhet. A Bíróság felvilágosításkérését követően a kérdést előterjesztő bíróság jelezte, hogy az ezen intézkedések alapját képező ZChRB ülteti át a 2008/115 irányelvet. Ezen információkra tekintettel, és a bolgár kormány által ebben az ügyben adható pontosítások hiányában úgy vélem, hogy HN helyzete a 2008/115 irányelv hatálya alá tartozik, amint azt ezen irányelv 2. cikkének (1) bekezdése meghatározza. Semmi nem utal arra, hogy a Bolgár Köztársaság úgy döntött volna, hogy kizárja ezen irányelv alkalmazását az irányelv 2. cikkének (2) bekezdésében említett helyzetek vonatkozásában.

47. Következésképpen, és ismét azon pontosításokra is figyelemmel, amelyeket a bolgár kormány megadhatott volna, úgy tűnik egyrészt, hogy az a határozat, amellyel a nemzeti hatóságok elrendelték az érintett személy származási országába való kiutasítását, a 2008/115 irányelv 3. cikkének 4. pontja értelmében vett „kiutasítási határozatnak” minősül, amely ennél fogva magában foglalja e személynek az ezen irányelv 3. cikkének 5. pontja értelmében vett, bolgár területről történő „kitoloncolását”, másrészt hogy a nemzeti hatóságok által elfogadott beutazási és tartózkodási tilalomra vonatkozó intézkedést magában foglaló határozat az említett irányelv 3. cikkének 6. pontja értelmében vett „beutazási tilalomnak” minősül.

48. A kérdést előterjesztő bíróság által feltett kérdések tehát véleményem szerint megkövetelik a 2008/115 irányelv által előírt szabályokra történő hivatkozást annak érdekében, hogy azokat összhangba lehessen hozni a 2016/343 irányelv keretében kimondott elvekkel.

B. A 2016/343 irányelv 8. cikkének (1) bekezdésében rögzített, a tárgyaláson való jelenlét jogának terjedelme (első kérdés)

49. Első kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében annak megállapítását kéri a Bíróságtól, hogy a 2016/343 irányelv 8. cikkének (1) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy azzal ellentétes az olyan nemzeti gyakorlat, amelynek értelmében az illetékes nemzeti hatóságok harmadik országbeli állampolgárral szemben végrehajthatják a beutazási és tartózkodási tilalommal párosuló kiutasítási határozatot annak ellenére, hogy ez utóbbival szemben büntetőeljárás van folyamatban súlyos bűncselekmény elkövetése miatt, és a tárgyaláson még nem jelent meg.

50. Felmerül a kérdés, hogy a kiutasítási határozat végrehajtása, amennyiben az érintett személynek az adott tagállamból történő fizikai elszállításával jár⁸, és az ezen állam területére való beutazási és tartózkodási tilalom – amennyiben megtiltja, hogy e személy e területre újból beutazzon, és ott ezt követően tartózkodjon⁹ – öt évre szóló elfogadása milyen mértékben sértheti az ezen érintett személyt megillető, a tárgyaláson való jelenlét jogát abban az esetben, ha ezen intézkedéssel egyidejűleg büntetőeljárást folytatnak vele szemben.

51. Következésképpen kapcsolat áll fenn a büntetőeljárás, a kitoloncolási eljárás és a kiutasítási eljárás között. A részletszabályok meghatározása érdekében elemzésemet ezen irányelv 8. cikke szövegének vizsgálatával kezdem, amely cikk rögzíti a vádlott azon jogát, hogy részt vegyen a

⁸ Lásd: 2012. december 6-i Sagor ítélet (C-430/11, EU:C:2012:777, 44. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

⁹ Lásd többek között: 2021. június 3-i Westerwaldkreis ítélet (C-546/19, EU:C:2021:432, 52. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

tárgyaláson, majd a 2016/343 irányelv rendszerére és célkitűzéseire összpontosítok¹⁰. Figyelembe fogom venni még az Emberi Jogok Európai Bíróságának ítélkezési gyakorlatát is. Az uniós jogalkotó ugyanis az említett irányelv (11), (13), (33), (45), (47) és (48) preambulumbekzdésében világosan kinyilvánította arra irányuló szándékát, hogy megerősítse és biztosítsa a tisztességes eljáráshoz való jognak a büntetőeljárások keretében történő hatékony alkalmazását az ezen Bíróság által az EJEE 6. cikke (1) bekezdésének tiszteletben tartása tárgyában kialakított ítélkezési gyakorlat uniós jogba történő beépítésével¹¹.

1. A 2016/343 irányelv 8. cikke (1) bekezdésének szövege

52. A 2016/343 irányelv 8. cikkének (1) bekezdése rögzíti a gyanúsítottaknak és a vádlottaknak a tárgyaláson való jelenléthez való jogát¹². Annak előírásával, hogy a tagállamok „biztosítják, hogy a gyanúsítottaknak és a vádlottaknak joguk van a tárgyalásukon jelen lenni”, az uniós jogalkotó arra kötelezi ezeket az államokat, hogy megtegyék a szükséges intézkedéseket annak érdekében, hogy e személyek számára lehetővé tegyék e jog gyakorlását.

53. A tárgyaláson való jelenlét joga a tisztességes eljáráshoz való alapvető jog lényegéből következik¹³. Emlékeztetek arra, hogy az alapvető jogok azon általános jogelvek szerves részét képezik, amelyek tiszteletben tartását a Bíróság biztosítja¹⁴. A tisztességes eljáráshoz való jogot mind az Európai Unió Alapjogi Chartája 47. cikkének második és harmadik bekezdése¹⁵, mind a 48. cikke¹⁶, mind pedig az EJEE 6. cikke rögzíti.

54. A Charta 48. cikkének (2) bekezdése többek között kimondja, hogy minden gyanúsított személy számára biztosítani kell a védelemhez való jogának tiszteletben tartását¹⁷. E jogoknak megfelelően többek között lehetőséget kell adni az érintett személy számára, hogy az ellene felhozott vádakkal kapcsolatos álláspontját hatékonyan kifejtse.

55. E tekintetben a Spetsializirana prokuratura (A vádlott távollétében tartott tárgyalás) ítéletből kitűnik, hogy a nyilvános tárgyalás tartása különös jelentőséggel bír a büntetőjog területén, ahol a jogalany jogszerűen követelheti a „meghallgatását”, valamint azt, hogy megillesse többek között az a lehetőség, hogy szóban előterjessze védekezési jogalapjait, meghallgassa és kikérdezze a tanúkat¹⁸. Az Emberi Jogok Európai Bírósága ugyanebben az összefüggésben azt is megállapította, hogy a vádlottnak a tárgyalásán való jelenléte alapvető fontosságú mind a meghallgatáshoz való

¹⁰ Emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint valamely uniós jogi rendelkezés értelmezéséhez nemcsak a rendelkezés általános nyelvhasználatban elfogadott szokásos jelentésének megfelelő szövegét, hanem szöveggörnyezetét, és annak a szabályozásnak a célkitűzéseit is figyelembe kell venni, amelynek részét képezi. Szemléltetésként lásd: 2021. október 14-i Dyrektor Z. Oddziahu Regionalnego Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa ítélet (C-373/20, EU:C:2021:850, 36. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

¹¹ Aláírva 1950. november 4-én Rómában (kihirdette: 1993. évi XXXI. törvény; a továbbiakban: EJEE).

¹² 2020. december 17-i Generalstaatsanwaltschaft Hamburg ítélet (C-416/20 PPU, EU:C:2020:1042, 43. pont).

¹³ Lásd a 2016/343 irányelv (33) preambulumbekzdését.

¹⁴ 2007. június 26-i Ordre des barreaux francophones et germanophone és társai ítélet (C-305/05, EU:C:2007:383, 29. pont).

¹⁵ A Charta 47. cikkének második bekezdése értelmében mindenkinek joga van arra, hogy ügyét a törvény által megelőzően létrehozott független és pártatlan bíróság tisztességesen, nyilvánosan és ésszerű időn belül tárgyalja. Mindenkinek biztosítani kell a lehetőséget tanácsadás, védelem és képviselő igénybevételéhez.

¹⁶ A továbbiakban: Charta.

¹⁷ Lásd: 2019. július 29-i Gambino és Hyka ítélet (C-38/18, EU:C:2019:628, 38. pont).

¹⁸ Lásd többek között: 2020. február 13-i Spetsializirana prokuratura (A vádlott távollétében tartott tárgyalás) ítélet (C-688/18, EU:C:2020:94, 36. pont), amely az EJEB 2006. november 23-i Jussila kontra Finnország ítéletére (CE:ECHR:2006:1123JUD007305301, 40. §) és a 2008. március 4-i Hüseyin Turan kontra Törökország ítéletre (CE:ECHR:2008:0304JUD001152902, 31. §) hivatkozik.

jog, mind pedig annak szükségessége miatt, hogy ellenőrizték állításainak pontosságát, és összevessék azokat a sértett kijelentéseivel, akiknek érdekeit a tanúk érdekeivel együtt szintén védeni kell¹⁹.

56. Emellett a 2019. július 29-i Gambino és Hyka ítéletből kitűnik, hogy a vádlott bűnösségét vagy ártatlanságát megállapítani hivatott személyeknek a tanúkat főszabály szerint személyesen kell meghallgatniuk²⁰. A büntetőeljárás egyik alapvető eleme a vádlott azon lehetősége, hogy a tanúkkal és/vagy a sértettekkel szembesítsék azon bíróság jelenlétében, amelynek a tárgyalás végén döntenie kell a bűnösségéről. A közvetlenség ezen elve a büntetőeljárás jelentős biztosítója, mivel a tanú magatartására és szavahihetőségére vonatkozóan e bíróság által tett észrevételek a vádlott szempontjából jelentős következményekkel járhatnak²¹. Ezen ítélkezési gyakorlat mögött az a jogi meggyőződés áll, hogy csak a büntetőeljárás vezethet büntetőjogi bűnösség formális megállapításához, és így más állami szerv nem nevezhet valakit bűnösnek.²²

57. Figyelemmel a 2016/343 irányelv 8. cikke (1) bekezdésének szövegére, valamint a tárgyaláson való jelenlét jogának az uniós jogban elfoglalt helyére, véleményem szerint a tagállamok azon hatóságai, amelyek úgy döntöttek, hogy büntetőeljárást indítanak valamely harmadik országbeli állampolgárral szemben, nem hajthatnak végre az említett állampolgárral szemben egy olyan kiutasítási intézkedést, amely ráadásul 5 évre szóló beutazási és tartózkodási tilalommal párosul, azon pervezető intézkedések előírása nélkül, amelyek lehetővé teszik az említett állampolgár számára a tárgyaláson való jelenlét jogának gyakorlását, kivéve, ha ez a személy tudatosan és egyértelmű módon lemondott e jogáról.

58. Ezt az értelmezést véleményem szerint alátámasztja a 2016/343 irányelv rendszere is.

2. A 2016/343 irányelv rendszere

59. Először is rá kell mutatni arra, hogy azt a helyzetet, amelyben a vádlott akadályoztatva van abban, hogy részt vegyen a tárgyaláson, az uniós jogalkotó nem említi a 2016/343 irányelv 3. fejezetében, sem annak 8., vagy 9. cikkében.

60. Ezen irányelv 8. cikkének egyedüli tárgya és célja az, hogy az (1) bekezdésében rögzítse e személy számára a tárgyaláson való jelenlét jogát, és hogy (2) bekezdésében meghatározza azokat az eseteket, amikor a tárgyalás e személy távollétében is megtartható. Az uniós jogalkotó ugyanis az említett irányelv (35) preambulumbekkezdésében pontosítja, hogy e jog nem abszolút jellegű, mivel a vádlott kifejezetten vagy hallgatólagosan, ugyanakkor egyértelműen lemondhat erről a jogról.

¹⁹ Lásd: EJEB, 2000. május 23., Van Pelt kontra Franciaország ítélet (CE:ECHR:2000:0523JUD003107096, 66. §).

²⁰ C-38/18, EU:C:2019:628, 42. pont.

²¹ Lásd: 2019. július 29-i Gambino és Hyka ítélet (C-38/18, EU:C:2019:628, 43. pont).

²² E tekintetben emlékeztetek arra, hogy a Bíróság ítélkezési gyakorlatának megfelelően a „határozat meghozatalát eredményező tárgyalás” fogalmát úgy kell érteni, mint amely azon eljárást jelöli, amely az adott személy jogerős elítélését eredményező bírósági határozathoz vezetett, és azon eset tekintetében, amelyben az egymást követő határozatokhoz vezető büntetőeljárás több fokon zajlott, a Bíróság megállapította, hogy az említett fogalom ezen eljárás azon utolsó fokára utal, amelynek során egy bíróság az ügy ténybeli és jogi vizsgálatát követően, jogerősen határozott az érintett személy bűnösségéről, valamint szabadságelvonással járó büntetést szabott ki rá. Lásd ebben az értelemben: 2017. december 22-i Ardic ítélet (C-571/17 PPU, EU:C:2017:1026, 64. és 65. pont). A Bíróság úgy ítélte meg, hogy az említett fogalmat az Unióban önállóan és egységesen kell értelmezni, függetlenül a büntetőjog területén a különböző tagállamokban alkalmazott, eltérő jellegű minősítésektől és anyagi jogi, valamint eljárásjogi szabályoktól (63. pont). A Bíróság pontosította továbbá, hogy az említett fogalom kiterjed az olyan későbbi eljárásra is, amelynek eredményeképpen olyan bírósági határozatot hoznak, amely jogerősen megváltoztatja egy vagy több korábban kiszabott büntetés mértékét, feltéve, hogy az ezen utóbbi határozatot meghozó hatóság e tekintetben mérlegelési mozgástérrel rendelkezett (66. pont).

61. A 2016/343 irányelv 8. cikkének (2) és (3) bekezdése alapján a tagállamok így előírhatják, hogy a vádlott távollétében kell ítéletet hozni, és az ily módon hozott büntetőítéletet végre kell hajtani, ha e személyt kellő időben tájékoztatták a tárgyalásról és a meg nem jelenés következményeiről, vagy ha a tárgyalásról értesített vádlottat általa meghatalmazott vagy az állam által kirendelt védő képviseli. Ez azt bizonyítja, hogy a vádlott tudatosan lemondott arról, hogy a tárgyalásán személyesen jelen legyen.

62. Abban az esetben, ha a vádlottat azért nem tájékoztatták tárgyalásának megtartásáról, mert az illetékes hatóságok észszerű erőfeszítései ellenére sem volt fellelhető, az uniós jogalkotó a 2016/343 irányelv 8. cikkének (4) bekezdése alapján lehetővé teszi a tagállamok számára, hogy a vádlott távollétében való ítélethozatal lehetőségét előírják. Mindazonáltal a tagállamoknak szabályozásukban biztosítaniuk kell, hogy az említett személyt tájékoztassák – különösen az elítélés alapján történő elfogásakor – a távollétében hozott határozat megtámadásának lehetőségéről, valamint az ezen irányelv 9. cikke szerinti új tárgyaláshoz való jogáról²³.

63. Meg kell állapítani, hogy nem tartozik e rendelkezések hatálya alá az a helyzet, amelyben a vádlott például a kitoloncolása, valamint a vele szemben elrendelt beutazási és tartózkodási tilalom miatt akadályoztatva van abban, hogy részt vegyen a tárgyaláson.

64. Egyrészt az ilyen helyzet eleve különbözik attól a helyzettől, amelyben a vádlott tudatosan lemond a 2016/343 irányelv 8. cikkének (2) és (3) bekezdésében említett, a tárgyaláson való megjelenéshez való jogáról.

65. Másrészt egy ilyen helyzet nem feltétlenül értelmezhető a 2016/343 irányelv 8. cikkének (4) bekezdése alapján, amely rendelkezés alkalmazásának feltétele az, hogy az illetékes nemzeti hatóságok az e célból tett észszerű erőfeszítései ellenére sem tudták e személyt fellelni, és a tárgyalásról tájékoztatni. Az illetékes nemzeti hatóságok ugyanis azáltal, hogy egy harmadik országbeli állampolgárt – akivel szemben büntetőeljárás lefolytatását rendelték el – azt megelőzően toloncolnak ki, hogy tájékoztatták volna a tárgyalásáról, és nem tették meg az annak biztosításához szükséges lépéseket, hogy ugyanezen személyt a származási országába való visszatérését követően tájékoztathassák a tárgyalásáról, azt kockáztatják, hogy a továbbiakban nem tudják a vádlottat fellelni a tárgyalás időpontjáról és helyéről való tájékoztatása érdekében. A jelen ügyben a szóbeli vitákból kitűnik, hogy a 2020 áprilisában HN-nel szemben indított büntetőeljárást a Covid19-világjárvány késleltette. Mindazonáltal a tények időbeli sorrendjére tekintettel úgy tűnik számomra, hogy nem került sor az annak biztosításához szükséges valamennyi erőfeszítésre, hogy HN-t, akit akkor idegenrendészeti fogdában tartottak, tájékoztassák a tárgyalásáról. Például a kiutasítás végrehajtását a büntetőtárgyalás megtartásáig fel lehetett volna függeszteni. Ehhez hasonlóan nemzetközi bűnügyi jogsegély eszközeit is alkalmazni lehetett volna²⁴.

66. Másodszer ez annak pontosításához vezet, hogy ezzel szemben a 2016/343 irányelv (34) preambulumbekkezdésében szerepel az a helyzet, amelyben a vádlott akadályoztatva van abban, hogy részt vegyen a tárgyaláson.

²³ A 2016/343 irányelv 8. és 9. cikkének értelmezését illetően lásd a jelenleg a Bíróság előtt folyamatban lévő Spetsializirana prokuratura és társai (Szökésben lévő vádlottal szembeni eljárás) ügyre (C-569/20, EU:C:2022:26) vonatkozó indítványomat, amely annak meghatározására vonatkozik, hogy egy szökésben lévő személy mennyiben formálhat jogot új tárgyalásra.

²⁴ Lásd például a Strasbourgban, 1959. április 20-án kelt, a kölcsönös bűnügyi jogsegélyről szóló európai egyezményt, ETS 30. sz., kihirdette: 2005. évi CXVI. törvény.

67. E preambulumbekzdés értelmében „[a]mennyiben a vádlott rajta kívül álló okok miatt nem tud jelen lenni a tárgyaláson, biztosítani kell számára annak lehetőségét, hogy a nemzeti jogban előírt határidőn belül új tárgyalási időpontot kérjen”.

68. Kétségtelen, hogy az említett preambulumbekzdés nem tükrözdik a 2016/343 irányelv rendelkezéseiben, és a Bíróság ítélezési gyakorlatának megfelelően az uniós jogi aktusokban a preambulum önmagában nem rendelkezik jogi kötőerővel, leíró, és nem előíró jellegű²⁵. Ugyanakkor ez az uniós jogalkotó azon helyzetek figyelembe vételére irányuló szándékát tanúsítja, amelyekben a vádlott rajta kívül álló okok miatt akadályoztatva van a tárgyaláson való megjelenésben, mivel ilyen esetben a tagállam köteles kellő gondosságot tanúsítani annak érdekében, hogy biztosítsa e személy számára a tárgyaláson való jelenlét jogának tényleges gyakorlását.

69. Ez az elv az Emberi Jogok Európai Bíróságának ítélezési gyakorlatából merít, amely esetről esetre értékeli a vádlott által felhozott akadályoztatási indokok jellegét és súlyát, valamint azt, hogy az illetékes nemzeti hatóságok milyen gondossággal jártak el e személy tárgyaláson való jelenlétének biztosítása érdekében²⁶. Az FCB kontra Olaszország ügyben 1991. augusztus 28-én hozott ítéletében ez a bíróság az EJEE 6. cikkével ellentétesnek ítélte, hogy egy olasz fellebbviteli bíróság nem halasztotta el a tárgyalást, miközben a különösen súlyos bűncselekmények elkövetésével vádolt vádlottat holland büntetés-végrehajtási intézetben tartották fogva, és ez utóbbi nem fejezte ki azon szándékát, hogy lemond a tárgyaláson való megjelenésről²⁷.

70. A 2016/343 irányelv (34) preambulumbekzdésének szövegét véleményem szerint kellően tágran fogalmazták meg ahhoz, hogy lefedje azokat a helyzeteket, amelyekben a vádlott azért akadályoztatott a tárgyaláson való részvételben, mivel kitoloncolták egy harmadik országba, és a vele szemben hozott közigazgatási kényszerintézkedések miatt nem tud az ítélethozatal szerinti állam területére beutazni és ott tartózkodni. Mindazonáltal úgy tűnik, hogy ez a preambulumbekzdés azokra a helyzetekre vonatkozik, amelyekben e személynek tudomása van a tárgyalás időpontjáról, mivel annak elhalasztását kéri a bíróságtól, ami a jelen ügyben nem áll fenn. Ezenkívül az uniós jogalkotó által az említett preambulumbekzdésben előírt intézkedések nem elegendők ahhoz, hogy lehetővé tegyék az említett személy számára a tárgyaláson való megjelenést. Ugyanezen preambulumbekzdésben ugyanis e jogalkotó csak új tárgyalási időpont kitűzését írja elő²⁸. Márpedig a beutazási és tartózkodási tilalommal párosuló kiutasítási határozat végrehajtásából eredő akadály jellege, terjedelme és – emlékeztetek arra, hogy akár ötéves – időtartama a tárgyalás megtartása érdekében alternatív intézkedések elfogadását követeli meg, például olyan formában, hogy a hatóságok elhalasztják a kitoloncolást, vagy az igazságügyi hatóságok többek között nemzetközi jogsegélyt vesznek igénybe.

71. Az ilyen intézkedések a 2016/343 irányelv céljára tekintettel szükségesek.

²⁵ A preambulum értékével kapcsolatban lásd: Szpunar főtanácsnok Planet49 ügyre vonatkozó indítványa (C-673/17, EU:C:2019:246, 71. pont).

²⁶ A fogva tartás esetén az EJEE 6. cikkének megsértését illetően lásd például: EJEB, 1991. augusztus 28., FCB kontra Olaszország ítélet (CE:ECHR:1991:0828JUD001215186); 2005. március 31., Mariani kontra Franciaország ítélet (CE:ECHR:2005:0331JUD004364098). Az üldöztetés veszélye esetén az EJEE e cikke megsértésének hiánya vonatkozásában lásd többek között: EJEB, 2018. október 2-i Bivolaru kontra Románia ítélet (CE:ECHR:2018:1002JUD006658012). Az egészségügyi okok esetén az EJEE említett cikke megsértésének hiányára vonatkozóan lásd például: EJEB, 2004. február 12., De Lorenzo kontra Olaszország ítélet (69264/01, CE:ECHR:2004:0212DEC006926401). A külföldi államban történő bérbeadás esetén az EJEE ugyanezen cikkének megsértésére vonatkozóan lásd: EJEB, 2005. március 24., Stoichkov kontra Bulgária ítélet (CE:ECHR:2005:0324JUD000980802).

²⁷ CE:ECHR:1991:0828JUD001215186.

²⁸ Ez különbözteti meg a 2016/343 irányelvet a bűncselekmények áldozatainak jogaira, támogatására és védelmére vonatkozó minimumszabályok megállapításáról és a 2001/220/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról szóló, 2012. október 25-i 2012/29/EU európai parlamenti és tanácsi irányelvtől (HL 2012. L 315., 57. o.), amelyek 17. cikke a más tagállamban lakóhellyel rendelkező áldozatok jogaira vonatkozik.

3. A 2016/343 irányelv célja

72. A 2016/343 irányelv célja – a (9) preambulumbekzdésének és 1. cikkének megfelelően – a büntetőeljárás alá vont személy tisztességes eljáráshoz való jogának és védelemhez való jogának erősítése azáltal, hogy rögzíti többek között a tárgyaláson való jelenlét jogára vonatkozó közös minimumszabályokat.

73. Először is az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés és a védelemhez való jog gyakorlása magában foglalja, hogy e személy jelen lehessen a tárgyaláson. Márpedig azon harmadik országbeli állampolgár kitoloncolása, akivel szemben a tagállam hatóságai súlyos bűncselekmény elkövetése miatt büntetőeljárást indítottak, és ezen felül vele szemben az ezen állam területére vonatkozó belépési és tartózkodási tilalom alkalmazása annak ellenére, hogy a tárgyalása még nem zajlott le, megfosztja hatékony érvényesülésétől a tárgyaláson való jelenlét jogát, ha ezen intézkedésekhez nem kapcsolódnak olyan különös rendelkezések, amelyek lehetővé teszik, hogy e személyt tájékoztassák a tárgyalás időpontjáról és helyéről, és biztosítsák számára a tárgyaláson való megjelenést, vagy meghatalmazottja útján való részvételét.

74. Másodszor, a 2016/343 irányelv (2), (4) és (10) preambulumbekzdéséből kitűnik, hogy az uniós jogalkotó célja a tagállamok egymás büntető igazságszolgáltatási rendszereibe vetett bizalmának erősítése oly módon, ami megkönnyíti a vádlottat elmarasztaló – köztük a letöltendő szabadságvesztés-büntetést megállapító – bírósági határozatok kölcsönös elismerését²⁹. Márpedig a vádlott távollétében hozott büntetőítélet kölcsönös elismerése azt feltételezi, hogy azt olyan körülmények között hozzák meg, amelyek biztosítják e személy eljárási jogainak tiszteletben tartását. Ennek hiányában ez a végrehajtás megtagadásának olyan indokát képezi, mint amelyet például a kölcsönös elismerés elvének büntetőügyekben hozott, szabadságvesztés-büntetéseket kiszabó vagy szabadságelvonással járó intézkedéseket alkalmazó ítéleteknek az Európai Unióban való végrehajtása céljából történő alkalmazásáról szóló, 2008. november 27-i 2008/909/IB kerethatározat³⁰ 9. cikke előír. Kétségtelen, hogy a jelen ügy egy másik összefüggésbe illeszkedik, amely egy tagállamot és egy harmadik államot érint. Ugyanakkor megállapítom, hogy a kiadatásra vonatkozó nemzetközi jogi rendelkezéseket egységesen kell értelmezni³¹. Ilyen körülmények között elengedhetetlen tehát, hogy az illetékes nemzeti hatóságok megtegyenek minden szükséges intézkedést annak biztosítása érdekében, hogy a vádlottat akár a kitoloncolása előtt, akár azt követően tájékoztassák a tárgyalásáról, és adott esetben e hatóságok megtegyék a szükséges lépéseket a jelenléte érdekében, ha az érintett személyt kitoloncolták.

75. Harmadszor, a tisztességes eljáráshoz való jog, amelyen a 2016/343 irányelv alapul, megköveteli a megfelelő igazságszolgáltatást. Márpedig az olyan kiutasítási határozat végrehajtása, amely nem csupán azonnal végrehajtandó, hanem időben egy büntetőeljárással is

²⁹ Lásd: 2017. december 22-i Ardic ítélet (C-571/17 PPU, EU:C:2017:1026); 2020. február 13-i Spetsializirana prokuratura (A vádlott távollétében tartott tárgyalás) ítélet (C-688/18, EU:C:2020:94).

³⁰ HL 2008 L 327., 27. o. Lásd még: a személyek eljárási jogainak megerősítése, valamint a kölcsönös elismerés elvének az érintett személy megjelenése nélkül [helyesen: az érintett személy távollétében] lefolytatott eljárásokat követően hozott határozatokra való alkalmazásának előmozdítása tekintetében a 2002/584/IB, 2005/214/IB, 2006/783/IB, 2008/909/IB és 2008/947/IB kerethatározatok módosításáról szóló, 2009. február 26-i 2009/299/IB tanácsi kerethatározat (HL 2009. L 81., 24. o.) 2. cikkét, amennyiben az módosítja az európai elfogatóparancsról és a tagállamok közötti átadási eljárásokról szóló 2002. június 13-i 2002/584/JAI tanácsi kerethatározat (HL L, L 190., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 6. kötet, 34. o.) 4a. cikkét. Amint magából e cikk (1) bekezdésének a szövegéből kitűnik, a végrehajtó igazságügyi hatóság abban az esetben is megtagadhatja a szabadságvesztés-büntetés vagy szabadságelvonással járó intézkedés végrehajtása céljából kibocsátott európai elfogatóparancs végrehajtását, ha az érintett személy személyesen nem volt jelen a határozat meghozatalát eredményező tárgyaláson, kivéve, ha az európai elfogatóparancs szerint az e rendelkezés a)–d) pontjában meghatározott feltételek teljesülnek. Lásd ebben az értelemben: 2020. december 17-i Generalstaatsanwaltschaft Hamburg ítélet (C-416/20 PPU, EU:C:2020:1042, 38. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

³¹ Lásd például: EJEB, 2012. január 17., Othman (Abu Qatada) kontra Egyesült Királyság ítélet (CE:ECHR:2012:0117JUD000813909, 258. és 259. §).

egybeesik, azzal a kockázattal jár, hogy *de facto* lehetetlenné válik az igazságügyi hatóságok számára, hogy tájékoztassák e személyt a tárgyalásáról, amennyiben nem kerül sor olyan intézkedések elfogadására, amelyek lehetővé teszik a vádlott harmadik ország területén való felkutatásának biztosítását. Így a jelen ügyben az érintett személy harmadik országba való kitoloncolása az ezen ország konzuli hatóságainál való fellépéshez vezetett, amely sikertelen maradt. Egy ilyen helyzet a büntetőeljárás *de facto* felfüggesztésének, és így az eljárás elhúzódásának, vagy a vádlott távollétében történő ítélethozatalnak a veszélyével jár, és előfordulhat, hogy ezt az ítéletet ezt követően a jogsegély iránti kérelmet elbíráló említett ország nem ismeri el, vagy hogy azt a 2016/343 irányelv 8. cikkének (4) bekezdése alapján új tárgyalás lefolytatása céljából megtámadhatják.

76. E tényezőkre figyelemmel alapvető fontosságúnak tűnik egyrészt, hogy az illetékes büntető és közigazgatási hatóságok együttműködjenek. Így meg kell említeni a jelen ügy időbeli sorrendjét: a 2020. március 11-én őrizetbe vett érintettet az igazságügyi hatóságok 2020. április 23-án tájékoztatták a vádemelésről, és a határrendészeti hatóság 2020. június 16-án, azaz 8 nappal a 2020. július 23-ra kitűzött előzetes tárgyalás időpontját megelőzően kitoloncolta az ország területéről.

77. Másrészt úgy gondolom, hogy a vádlott alapvető jogainak és a tagállam általános érdekének védelme érdekében elengedhetetlen, hogy az illetékes nemzeti hatóságok mérlegeljék a szóban forgó különböző érdekeket. E mérlegelés véleményem szerint megköveteli, hogy e hatóságok olyan megfelelő eljárási mechanizmusokkal ellensúlyozzák, korrigálják vagy orvosolják a szóban forgó közigazgatási intézkedések végrehajtásához kapcsolódó következményeket, amelyek lehetővé teszik, hogy az eljárás során a szükséges mértékben tisztességes legyen. Úgy vélem, hogy e hatóságoknak meg kell vizsgálniuk a beutazási és tartózkodási tilalommal párosuló kiutasítási határozat végrehajtásának módjait, és különösen azt, hogy szükség van-e a határozat annak ellenére történő azonnali végrehajtására, hogy büntetőeljárás van folyamatban. Ebben az összefüggésben figyelembe vehetik az állítólagosan elkövetett bűncselekmény súlyát és azokat a veszélyeket, amelyeket az érintett személy jelenléte jelent az ország területén. E tekintetben az a tény, hogy egy harmadik országbeli állampolgárt súlyos bűncselekmény elkövetésével gyanúsítanak, önmagában nem igazolhatja ezen állampolgár azonnali kitoloncolását anélkül, hogy megfelelő intézkedéseket tennének annak érdekében, hogy e személy részt vehessen a tárgyaláson.

78. Figyelemmel a 2016/343 irányelv szövegének ezen elemzésére, valamint a 2016/343 irányelv szerkezetére és céljára, úgy vélem, hogy ezen irányelv 8. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azzal ellentétes az a nemzeti gyakorlat, amelynek értelmében a büntetőeljárás keretében súlyos bűncselekmény elkövetésével vádolt harmadik országbeli állampolgárral szemben alkalmazott beutazási és tartózkodási tilalommal párosuló kiutasítási határozatot anélkül hajtják végre, hogy az illetékes nemzeti hatóságok különleges intézkedéseket fogadnának el annak érdekében, hogy ezen állampolgár teljes körűen gyakorolhassa a védelemhez való jogát és a tárgyaláson való jelenlét jogát.

79. Mivel a 2016/343 irányelv nem ír elő ilyen mechanizmusokat, úgy vélem, hogy az eljárási autonómia elve alapján a tagállamok feladata azok bevezetése, adott esetben a 2008/115 irányelv keretében rendelkezésükre bocsátott eszközök alkalmazásával.

4. A 2008/115 irányelvben előírt eljárási mechanizmusok

80. Az EUMSZ 79. cikk (2) bekezdése c) pontjának megfelelően, és amint azt a 2008/115 irányelv (2) és (24) preambulumbekzdése hangsúlyozza, az irányelv egy közös normákon és biztosítékokon alapuló hatékony visszatérési és hazatelepülési politika létrehozására irányul annak érdekében, hogy az érintett személyek emberséges módon, és alapvető jogaik és méltóságuk teljes mértékű tiszteletben tartása mellett térhessenek vissza a hazájukba³². Ebből következik, hogy az ezen irányelv alapján elfogadott intézkedéseket a harmadik országbeli állampolgár tisztességes eljáráshoz való jogának sérelme nélkül és a tárgyaláson való jelenlét jogára figyelemmel kell végrehajtani.

81. Ezenkívül az említett irányelv (6) preambulumbekzdésében az uniós jogalkotó pontosítja, hogy a tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy a harmadik országbeli állampolgárok jogellenes tartózkodásának megszüntetése során gondoskodnak a tisztességes eljárásról, és az Unió általános jogelveinek megfelelően, eseti alapon, tárgyilagos kritériumok alapján, ezen állampolgár jogellenes tartózkodásának pusztán tényén kívül egyéb szempontok figyelembevételével fogadják el a határozatokat. Közelebbről, amint azt a Bíróság már kimondta, a tagállamoknak az arányosság elvét az ezen irányelv által bevezetett kiutasítási eljárás minden szakasza folyamán tiszteletben kell tartaniuk, ideértve a kiutasítási határozathoz kapcsolódó szakaszt is³³. Hozzátette továbbá, hogy az illetékes nemzeti hatóságoknak a kiutasítási határozat meghozatala előtt meg kell hallgatniuk az érintettet, mivel ez utóbbi kifejzheti álláspontját a visszatérés módjairól³⁴.

82. E körülmények között a beutazási és tartózkodási tilalommal párosuló kiutasítási határozat meghozatala véleményem szerint megköveteli, hogy az illetékes nemzeti hatóságok esetről esetre megvizsgálják, hogy az e határozat azonnali végrehajtása milyen mértékben veszélyeztetheti az érintett harmadik országbeli állampolgár védelemhez való jogát.

83. Az uniós jogalkotó egyébként a 2008/115 irányelv 9. cikkében rendelkezik a kitoloncolás elhalasztásáról.

84. Ezen irányelv 9. cikke (2) bekezdésének megfelelően a tagállamok „az egyes esetek konkrét körülményeinek figyelembevételével megfelelő időszakra elhalaszthatják a kitoloncolást”. Noha az uniós jogalkotó e célból felhívja a tagállamokat arra, hogy vegyék figyelembe a harmadik országbeli állampolgár fizikai vagy szellemi állapotára vonatkozó, illetve a technikai jellegű okokat, például a szállítóeszköz hiányát, a „különösen” határozószó használata azt tanúsítja, hogy más körülményeket is figyelembe lehet venni. Az illetékes nemzeti hatóságok által elvégzendő egyedi vizsgálatnak tehát lehetővé kell tennie az ezen állampolgárral szemben indult büntetőeljárásokról való tudomásszerzést, ami annak meghatározásához szükséges, hogy milyen mértékben kell kilátásba helyezni a kitoloncolás elhalasztását, nem pedig ahhoz, hogy megtagadják-e a végrehajtást.

85. Ezzel összefüggésben pontosítom, hogy a kitoloncolás elhalasztása esetén a 2008/115 irányelv 9. cikkének (3) bekezdése lehetővé teszi a tagállamok számára, hogy bizonyos, a szökés kockázatának elkerülését célzó kötelezettségeket, például a hatóságoknál való rendszeres jelentkezésre, vagy egy adott helyen való tartózkodásra vonatkozó kötelezettségeket írjanak elő. Ezeket a kötelezettségeket ezen irányelv 7. cikkének (3) bekezdése tartalmazza.

³² Lásd: 2008/115 irányelv (2) és (11) preambulumbekzdése; 2014. december 18-i Abdida ítélet (C-562/13, EU:C:2014:2453, 42. pont); 2020. július 2-i Stadt Frankfurt am Main ítélet (C-18/19, EU:C:2020:511, 37. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

³³ 2015. június 11-i Zh és O. ítélet (C-554/13, EU:C:2015:377, 49. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

³⁴ Lásd: ezen ítélet 69. és 70. pontja.

86. A jogalkotó az említett irányelv 11. cikke (3) bekezdésének negyedik albekezdésében a beutazási tilalmat elrendelő intézkedés visszavonására vagy felfüggesztésére vonatkozó rendelkezéseket is előír.

87. E mechanizmus lehetővé teszi a tagállamok számára, hogy „egyedi esetekben vagy egyes esetkategóriákban egyéb okokból is” visszavonják vagy felfüggeszék a beutazási tilalmat. Nyilvánvaló, hogy ez a cikk viszonylag jelentős mérlegelési mozgásteret biztosít a tagállamok számára azon helyzeteket illetően, amelyekben úgy dönthetnek, hogy visszavonnak vagy felfüggesztenek egy beutazási tilalmat elrendelő intézkedést. Ebben az összefüggésben és a jelen indítvány 83. pontjában említettekkel azonos okok miatt úgy vélem, hogy a tagállamoknak lehetőséggel kell rendelkezniük arra, hogy visszavonják vagy felfüggeszék a területükön való beutazási és tartózkodási tilalmat elrendelő intézkedés végrehajtását az érintett harmadik országbeli állampolgár jogai tiszteletben tartásának biztosítása érdekében, lehetővé téve számára, hogy adott esetben megjelenjen a tárgyalásán.

88. A fenti megfontolásokra tekintettel azt javaslom tehát a Bíróságnak, hogy állapítsa meg, hogy a 2016/343 irányelv 8. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azzal ellentétes az a nemzeti gyakorlat, amelynek értelmében egy harmadik országbeli állampolgár tekintetében – noha vele szemben súlyos bűncselekmény elkövetése miatt büntetőeljárás van folyamatban – beutazási és tartózkodási tilalommal párosuló kiutasítási intézkedést hajtanak végre anélkül, hogy az illetékes nemzeti hatóságok különleges intézkedéseket fogadnának el annak érdekében, hogy ezen állampolgár megjelenhessen a tárgyalásán. E körülmények között annak megállapítását is javaslom a Bíróságnak, hogy a beutazási és tartózkodási tilalommal párosuló kiutasítási intézkedés elfogadása abban az esetben, ha e személlyel szemben büntetőeljárás indul, megköveteli annak vizsgálatát, hogy ezen intézkedés azonnali végrehajtása összeegyeztethető-e az említett személy védelemhez való jogával, és adott esetben a 2008/115 irányelv 9. cikkének és 11. cikke (2) bekezdésének megfelelően nincs-e helye a kitoloncolás elhalasztásának, illetve a beutazási és tartózkodási tilalom visszavonásának vagy felfüggesztésének.

C. A 2016/343 irányelv 8. cikkének (2) bekezdése értelmében vett tárgyaláson való jelenlét jogáról történő lemondás elfogadhatósága

89. Most meg kell vizsgálni az azon feltételekre vonatkozó második és harmadik kérdést, amelyek mellett a vádlott, akivel szemben beutazási és tartózkodási tilalommal párosuló kiutasítási határozatot hoztak, a 2016/343 irányelv 8. cikke (2) bekezdésének megfelelően lemondhat a tárgyalásán való jelenlét jogáról.

90. Előzetesen meg kell jegyezni, hogy ezen irányelv 8. cikkének (2) és (3) bekezdése értelmében valamely személy ügye a távollétében is elbírálható, és az ezen eljárás végén esetlegesen hozott, büntetőjogi felelősséget megállapító határozat úgy tekinthető, mintha az eljárás kontradiktórius lett volna. Az említett irányelv 8. cikkének (4) bekezdése is kimondja azt a lehetőséget, hogy e személlyel szemben távollétében hozzanak ítéletet, azonban előírja a büntetőítélet megtámadásához és az ugyanezen irányelv 9. cikkében előírt feltételek mellett új tárgyalás megtartásához való jogot. A két helyzet eltér egymástól aszerint, hogy a vádlott tudomást szerzett-e a tárgyalásáról, és szándékosan lemondott-e a megjelenésről, vagy pedig e személynek nem volt tudomása a tárgyalásáról.

1. Azon helyzet, amelyben a vádlott a beutazási és tartózkodási tilalommal párosuló kiutasítási határozat végrehajtása miatt akadályoztatva van a tárgyalásán való megjelenésben (második kérdés)

91. Második kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ a Bíróságtól, hogy a 2016/343 irányelv 8. cikkének (2) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy a tagállam a vádlottal szemben ítéletet hozhat a távollétében, ha e személyt, jöllehet a vele szemben hozott beutazási és tartózkodási tilalmat tartalmazó kiutasítási határozat miatt akadályoztatva van a tárgyaláson való megjelenésben, tájékoztatták e tárgyalásról és a meg nem jelenés következményeiről, és e személyt az általa meghatalmazott vagy hivatalból kirendelt védő képviseli.

92. A 2016/343 irányelv 8. cikkének (2) és (3) bekezdése alapján a tagállamok előírhatják, hogy bizonyos feltételek fennállása esetén az érintett távollétében kell ítéletet hozni, és az esetleges elmarasztaló ítéletet anélkül kell végrehajtani, hogy az érintett személynek joga lenne az új tárgyaláshoz.

93. Az uniós jogalkotó ugyanis ezen irányelv (35) preambulumbekkezdésében rámutat, hogy a gyanúsítottak és a vádlottak tárgyaláson való jelenlétének joga nem abszolút, és hogy bizonyos feltételek esetén a gyanúsítottak és a vádlottak kifejezetten vagy hallgatólagosan, ugyanakkor egyértelműen lemondhatnak erről a jogról³⁵. Az ilyen lemondásra tehát főszabály szerint csak a 2016/343 irányelv 8. cikke (2) bekezdésének a) és b) pontjában szereplő két esetben kerülhet sor³⁶.

94. Az ezen irányelv 8. cikke (2) bekezdésének a) pontjában szereplő első eset a vádlott tájékoztatására vonatkozik. Azt az esetet vázolja, amikor e személyt kellő időben tájékoztatták a tárgyalásról és a meg nem jelenés következményeiről. Az említett irányelv (36) preambulumbekkezdéséből kitűnik, hogy ezen információ érvényessége magában foglalja egyrészt azt, hogy az említett személyt személyesen idézték, vagy pedig más úton hivatalos tájékoztatást kapott a tárgyalás helyéről és időpontjáról olyan módon, amely lehetővé tette az említett személy számára, hogy tudomást szerezzen a tárgyalásról, másrészt pedig azt, hogy e személyt tájékoztatják arról, hogy a tárgyaláson való meg nem jelenése esetén is sor kerülhet határozathozatalra. Ugyanezen irányelv (38) preambulumbekkezdésének megfelelően az illetékes hatóságoknak kellő gondosságot kell tanúsítaniuk annak érdekében, hogy az érintett személyt tájékoztassák, és e személynek kellő gondosságot kell tanúsítania annak érdekében, hogy ezt az információt megkapja³⁷, mégpedig azért, hogy a tárgyalástól való távolmaradás szándékát illető bármilyen kétség eloszlatható legyen.

³⁵ Az uniós jogalkotó itt az Emberi Jogok Európai Bíróságának ítélkezési gyakorlatát illeszti be, amely szerint sem az EJEE 6. cikkének a szövege, sem a szelleme nem akadályozza meg azt, hogy valamely személy saját akaratából kifejezetten vagy hallgatólagosan lemondjon a tisztességes eljárás garanciáiról. Mindazonáltal ezt a lemondást egyértelműen bizonyítani kell. Lásd szemléltetésképpen: EJEB, 2006. március 1., Sejdivic kontra Olaszország ítélet (CE:ECHR:2006:0301JUD005658100, 86. §); 2018. március 13., Vilches Coronado és társai kontra Spanyolország ítélet (CE:ECHR:2018:0313JUD005551714, 36. §). E tekintetben lásd még: 2020. február 13-i Spetsializirana prokuratura (A vádlott távollétében tartott tárgyalás) ítélet (C-688/18, EU:C:2020:94, 37. pont).

³⁶ Abban az esetben, ha e feltételek azért nem teljesíthetők, mert az illetékes nemzeti hatóságok az e célból tett erőfeszítéseik ellenére sem tudják fellelni a vádlottat, a 2016/343 irányelv 8. cikkének (4) bekezdése és 9. cikke azt követeli meg a tagállamoktól, hogy biztosítsák az új tárgyalás lefolytatását.

³⁷ Az Emberi Jogok Európai Bíróságának ítélkezési gyakorlata szerint a nemzeti bíróságoknak a vádlott megfelelő módon történő idézésekor a megkövetelt gondossággal kell eljárniuk. Lásd szemléltetésképpen: EJEB, 1985. február 12., Colozza kontra Olaszország ítélet (CE:ECHR:1985:0212JUD000902480, 32. §); 2018. június 12., M. T. B. kontra Törökország ítélet (CE:ECHR:2018:0612JUD004708106, 49–53. §). Ez azt jelenti, hogy a tárgyalás megtartásáról való tudomásszerzés nemcsak az annak időpontjáról és helyéről való tájékoztatást követeli meg, hanem azt is, hogy elegendő idő álljon a rendelkezésére a védekezésének előkészítésére és a tárgyaláson való megjelenésre. Lásd ebben az értelemben: EJEB, 2018. augusztus 28., Vyacheslav Korchagin kontra Oroszország ítélet (CE:ECHR:2018:0828JUD001230716, 65. §).

95. A 2016/343 irányelv 8. cikke (2) bekezdésének b) pontjában szereplő második eset a vádlott ügyvéd általi képviseletére vonatkozik. Arról az esetről van szó, amikor e személy, miután tájékoztatták tárgyalásának megtartásáról, úgy döntött, hogy a tárgyaláson való személyes megjelenés helyett jogi képviselő útján képviselteti magát³⁸. E döntés főszabály szerint alkalmas annak bizonyítására, hogy lemondott arról, hogy személyesen jelen legyen a tárgyaláson, ugyanakkor biztosította a védekezéshez való jogát, így később nem hivatkozhat az ezen irányelv 9. cikkében előírt, új tárgyaláshoz való jogra.

96. E körülményekre tekintettel nincs akadálya annak, hogy a vádlott, aki ezenkívül beutazási és tartózkodási tilalommal párosuló kiutasítási határozat hatálya alatt áll, lemondjon a tárgyaláson való megjelenéséről. E jog ugyanis a büntetőeljárás keretében valamennyi gyanúsítottat vagy vádlottat megilleti, a tagállamban fennálló jogállásától függetlenül³⁹.

97. Az ilyen lemondást azonban a jelen ügghöz hasonló esetben különleges biztosítékok közé kell ágyazni.

98. Először is a vádlottnak a tárgyaláson való jelenlét jogáról a 2016/343 irányelv 8. cikke (2) bekezdése a) pontjának megfelelően történő lemondása önmagában azt feltételezi, hogy e személy tudatosan mondhasson le e jogról. E személy ugyanis nem tekinthető úgy, hogy önként és egyértelműen lemondott e jogáról, ha akár a kiutasítási intézkedés végrehajtása céljából fogatosított őrizetbe vétele, akár a vele szemben elrendelt beutazási és tartózkodási tilalom miatt nem gyakorolhatja a mozgásszabadságát. Ebben az esetben az illetékes nemzeti hatóságoknak olyan különleges intézkedéseket kell előírniuk, amelyek ugyanezen személy számára lehetővé teszik, hogy jelen legyen a tárgyalásán (például azáltal, hogy engedélyezik számára az idegenrendészeti fogda elhagyását, elhalasztják a kitoloncolást, vagy akár felfüggesztik a beutazási és tartózkodási tilalmat), és azt, hogy erről tájékoztatást kapjon.

99. Másodszor, a vádlottnak a tárgyaláson való jelenlét jogáról a 2016/343 irányelv 8. cikke (2) bekezdése b) pontjának megfelelően történő lemondása feltételezi az ország területén kívül tartózkodó vádlott ügyvéd általi képviselése szabályainak figyelembe vételét. Emlékeztetek ugyanis arra, hogy az Emberi Jogok Európai Bírósága nagy jelentőséget tulajdonít annak, hogy a vádlott távolmaradását ne szankcionálják az ügyvédi képviselőhöz való jogától történő megfosztással⁴⁰. Ugyanis „[b]ármennyire is nem abszolút jog, a vádlottak azon joga, hogy a gyakorlatban – szükség esetén hivatalból kirendelt – védő lássa el a védelmüket, a tisztességes eljárás alapvető elemei közé tartozik. A vádlott nem veszíti el e kedvezményt pusztán amiatt, hogy nincs jelen a tárgyaláson”⁴¹. Az Emberi Jogok Európai Bírósága szerint „[d]öntő jelentősége van a büntetőeljárás rendszerének méltányossága szempontjából annak, hogy a vádlott védelmét *megfelelően* ellássák, mind elsőfokon, mind a fellebbviteli szakaszban”⁴². Mivel – amint arról a jelen ügy is tanúskodik – a kiutasítási intézkedés végrehajtása azzal a kockázattal jár, hogy a vádlott és az ügyvédje közötti kapcsolattartás megszakad, véleményem szerint különös figyelmet kell fordítani e képviselők részletszabályaira.

³⁸ Lásd még a 2016/343 irányelv (37) preambulumbekendését.

³⁹ Lásd e tekintetben a 2016/343 irányelv (12) preambulumbekendését.

⁴⁰ Lásd többek között: EJEB, 2001. június 14., Medenica kontra Svájc ítélet (CE:ECHR:2001:0614JUD002049192), amelyben e bíróság az érintett vonatkozásában – akit kellő időben tájékoztattak a vele szemben indított eljárásokról és a tárgyalása időpontjáról – rámutat, hogy „a tárgyalás során védekezését az általa választott két ügyvéd biztosítja” (56. §).

⁴¹ Lásd e tekintetben: EJEB, 2001. február 13., Krombach kontra Franciaország ítélet (CE:ECHR:2001:0213JUD002973196, 89. §); 2006. március 1., Sejdivic kontra Olaszország ítélet (CE:ECHR:2006:0301JUD005658100, 91. §).

⁴² Lásd többek között: EJEB, 2006. március 1., Sejdivic kontra Olaszország ítélet (CE:ECHR:2006:0301JUD005658100, 91. §). Kiemelés tőlem.

100. Harmadszor, ilyen garanciákra a 2016/343 irányelvnek a jelen indítvány 72. és azt követő pontjaiban említett céljaira tekintettel szükség van. Ugyanis, noha ezen irányelv 8. cikkének (2) bekezdésében az uniós jogalkotó elismeri a vádlott azon jogát, hogy lemondjon a tárgyaláson való jelenlétről, a tisztességes eljáráshoz való jog alapvető jellegére és a jelenlétről való lemondás következményeire tekintettel elengedhetetlen, hogy azt olyan feltételek mellett fogalmazzák meg, amelyek nem hagynak helyet kétségeknek.

101. Mindezen tényezők összességére tekintettel úgy vélem, hogy a 2016/343 irányelv 8. cikkének (2) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azzal nem ellentétes, ha valamely tagállam olyan harmadik országbeli állampolgárral szemben hoz a távollétében ítéletet, akivel szemben beutazási és tartózkodási tilalmat tartalmazó kiutasítási határozatot hoztak, feltéve, hogy a vádlottat nem csak hogy kellő időben tájékoztatták a tárgyalásról és a meg nem jelenés következményeiről, hanem olyan különleges intézkedéseket is biztosítottak, amelyek lehetővé teszik számára az e tárgyaláson való részvételt, és erről önként és egyértelmű módon lemondott, illetve az említett tárgyalásról értesített személy megfelelő módon képviselteti magát az általa meghatalmazott, illetve hivatalból kirendelt védő útján.

2. Azon helyzet, amelyben a vádlott a nyomozás során lemondott a tárgyaláson való jelenlét jogáról (negyedik kérdés)

102. Előzetes döntéshozatalra előterjesztett negyedik kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság arra vár választ a Bíróságtól, hogy a 2016/343 irányelv 8. cikkének (2) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy valamely tagállam ítéletet hozhat a vádlott távollétében, amennyiben ez utóbbi – miután tájékoztatást kapott a meg nem jelenés következményeiről – a nyomozás során, még a tárgyalás kitűzése előtt egyértelműen kifejezte, hogy lemond a tárgyaláson való jelenlét jogáról.

103. Úgy vélem, hogy az uniós jogalkotó ezen irányelv 8. cikke (2) bekezdésében nem szabályozta kifejezetten a kérdést előterjesztő bíróság által hivatkozott esetet.

104. E körülmények között tehát azt a kérdést kell feltenni, hogy valamely tagállam előírhatja-e, hogy valamely személlyel szemben a távollétében a 2016/343 irányelv 8. cikkének (2) bekezdésében kifejezetten említettől eltérő helyzetben is hozható ítélet. Márpedig, amint arra a jelen indítvány 89. pontja rámutat, az ezen irányelv 8. cikke (2) és (3) bekezdésében, valamint az említett irányelv 8. cikkének (4) bekezdésében foglalt jogi szabályozás közötti különbség nem abban rejlik, hogy a személy távollétében is megtartható-e a tárgyalás, hanem abban, hogy a vádlott távollétben megtartott tárgyalás eredményeként hozott határozat végrehajtására nézve ez milyen következményekkel jár.

105. Először is ugyanis a 2016/343 irányelv 8. cikkének (2) és (3) bekezdésében foglalt rendelkezéseket szigorúan kell értelmezni, mivel a jelenléthez való jogról történő bármely lemondás a vádlott távollétében megtartott tárgyalás eredményeként hozott határozat végrehajtását jelenti, és azt, hogy e személy nem hivatkozhat új tárgyalásra. Ez az oka annak, hogy az ezen irányelv 8. cikke (2) bekezdésének a) és b) pontjában említett esetek azon helyzetek közé

tartoznak, amelyekben ez a személy, mivel értesült tárgyalásának időpontjáról és helyéről⁴³, tudomással bír arról, hogy büntetőeljárás folyik ellene, és ismeri a vád természetét és indokát, így egyértelműen lemond a személyes jelenlétről.

106. Márpedig az ilyen, a nyomozás során „előzetesen” kifejezett lemondás nem egyértelmű, mivel az a tény, hogy a terheltet tájékoztatták a meg nem jelenés következményeiről, nem teszi lehetővé annak orvoslását. E lemondásra ugyanis a büntetőeljárás korai szakaszában kerül sor, amikor a hatáskörrel rendelkező igazságügyi hatóság nyomozást végez, vagyis azt vizsgálja, hogy a tényállás bűncselekményt valósít-e meg vagy sem. Ellentétes lenne tehát az uniós jogalkotó által meghatározott elvekkel és az Emberi Jogok Európai Bírósága által az ítélezési gyakorlatában kialakított irányvonallal annak elismerése, hogy az ilyen lemondást az érintett személynek a távollétében történő határozathozatalhoz való hozzájárulásának kell tekinteni. Emlékeztetek arra, hogy ehhez az szükséges, hogy e személyt személyesen tájékoztassák az ellene felhozott vádakról, és megfelelő formában idézzék⁴⁴. Ennek hiányában e lemondásnak olyan pontos, objektív és releváns tényeken kell alapulnia, amelyek lehetővé teszik annak bizonyítását, hogy az említett személyt tájékoztatták arról, hogy ellene büntetőeljárás indult, tudomása volt a vád természetéről és indokáról, és egyértelműen lemondott a jelenléthez és a védelemhez való jogáról⁴⁵. Mindenesetre az Emberi Jogok Európai Bírósága szerint nem elegendő, hogy a vádlott „hallott” a büntetőeljárás vele szemben történő megindításáról⁴⁶.

107. Másodszor, a 2016/343 irányelv 8. cikke (2) bekezdésének a) és b) pontjában említett helyzetek pontosítása véleményem szerint az uniós jogalkotó azon szándékáról tanúskodik, hogy a jogbiztonság érdekében kimerítő jelleggel előírja azokat az eseteket, amelyekben úgy kell tekinteni, hogy nem sérültek a tárgyalástól távol maradó személy eljárási jogai. Kétségtelen, hogy a tagállamok számára közös minimumszabályokról van szó. Mindazonáltal e minimumszabályok meghatározásának - a büntetőügyekben hozott határozatok kölcsönös elismerésének megkönnyítésével - lehetővé kell tennie a büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés előmozdítását⁴⁷. E körülmények között e cél figyelmen kívül hagyásának veszélyével járna annak elismerése, hogy egy tagállam egy személlyel szemben a távollétében és a beleegyezésével, az ezen irányelv 8. cikkének (2) bekezdésében említettektől eltérő okból határozatot hozhat.

⁴³ Ebben az összefüggésben emlékeztetek arra, hogy a „határozat meghozatalát eredményező tárgyalás” fogalmát a Bíróság szerint az egész Unióban önállóan és egységesen kell értelmezni, függetlenül a büntetőjog területén a különböző tagállamokban alkalmazott, eltérő jellegű minősítésektől és anyagi jogi, valamint eljárásjogi szabályoktól. E fogalmat a Bíróság úgy határozza meg, mint amely a személy jogerős elítélését eredményező bírósági határozathoz vezet. Azon eset tekintetében, amelyben az egymást követő határozatokhoz vezető büntetőeljárás több fokon zajlott, a Bíróság megállapította, hogy az említett fogalom ezen eljárás azon utolsó fokára utal, amelynek során egy bíróság az ügy ténybeli és egyben jogi vizsgálatát követően, jogerősen határozott az érintett bűnösségéről, valamint szabadságelvonnással járó büntetést szabott ki rá. Lásd ebben az értelemben: 2017. december 22-i Ardic ítélet (C-571/17 PPU, EU:C:2017:1026, 63–65. pont, valamint az ott hivatkozott ítélezési gyakorlat).

⁴⁴ Lásd szemléltetésképpen: EJEB, 1985. február 12., Colozza kontra Olaszország ítélet (CE:ECHR:1985:0212JUD000902480, 32. §); 2018. június 12., M. T. B. kontra Törökország ítélet (CE:ECHR:2018:0612JUD004708106, 49–53. §). Ezen bíróság ítélezési gyakorlata szerint ilyen lemondásra nem lehet következtetni sem homályos, sem informális ismeret alapján (lásd különösen: EJEB, 2006. május 23., Kounov kontra Olaszország ítélet [CE:ECHR:2006:0523JUD002437902, 47. §]), sem egyszerű vélelem, vagy pusztán azon tény alapján, hogy az adott személy szökésben van (lásd: EJEB, 1985. február 12., Colozza kontra Olaszország ítélet [CE:ECHR:1985:0212JUD000902480, 28. §]).

⁴⁵ Lásd: EJEB, 2006. március 1., Sejdovic kontra Olaszország ítélet (CE:ECHR:2006:0301JUD005658100, 98. és 99. §); 2006. május 23., Kounov kontra Bulgária ítélet (CE:ECHR:2006:0523JUD002437902, 47. §); 2017. január 26., Lena Atanasova kontra Bulgária ítélet (CE:ECHR:2017:0126JUD005200907, 52. §); 2017. február 2., Abbou kontra Franciaország ítélet (CE:ECHR:2017:0202JUD004492113, 62–65. §).

⁴⁶ Lásd: EJEB, 1985. február 12., Colozza kontra Olaszország ítélet (CE:ECHR:1985:0212JUD000902480, 28. §).

⁴⁷ Lásd a 2016/343 irányelv (2), (3), (4) és (10) preambulumbekzdését.

108. E körülményekre tekintettel tehát úgy vélem, hogy a 2016/343 irányelv 8. cikkének (2) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azzal ellentétes, ha valamely tagállam úgy tekintheti, hogy valamely személy önként lemondott a tárgyaláson való jelenlétéről, ha ez utóbbi, jóllehet tájékoztatták a meg nem jelenés következményeiről, a nyomozás során olyan szakaszban fejezte ki ezt a szándékát, amikor a tárgyalást még nem tűzték ki.

109. A jelen ügyben az érdekeltnek a tárgyaláson való megjelenés jogáról való lemondását vitathatatlanul minimális garanciák övezték. A Bíróság rendelkezésére álló információk szerint e személyt ténylegesen elkísérte a hivatalból kirendelt védője. Közölték vele a vádemelést, és tolmács jelenlétében tudomást szerzett az NPK 269. cikkében foglalt, a „vádolt távollétében” megtartott tárgyalás lefolytatásával és következményeivel kapcsolatos jogairól. Bár kijelentette, hogy e jogait megértette, és nem kíván jelen lenni a tárgyaláson, ez nem változtat azon, hogy nem kapta meg sem a vádiratot, sem az előzetes tárgyalást 2020. július 23-ára kitűző végzés másolatát, tekintettel arra, hogy 2020. június 16-án kitoloncolták, és ezért a címe ezen a napon ismeretlen volt. Ebből következik, hogy nem tájékoztatták 2016/343 irányelv 8. cikke (2) bekezdésének a) pontja szerinti kellő időben a tárgyalásának időpontjáról és helyéről, így nem tekinthető úgy, hogy önként és egyértelműen lemondott a tárgyaláson való jelenlétről.

D. A tárgyaláson való jelenlétre irányuló eljárási kötelezettség fennállása (harmadik kérdés)

110. Harmadik kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ a Bíróságtól, hogy a 2016/343 irányelv 8. cikkének (1) bekezdésével, amelynek értelmében a tagállamok biztosítják, hogy a gyanúsítottaknak és a vádlottaknak joguk van a tárgyalásukon jelen lenni, ellentétes-e az olyan nemzeti szabályozás, amely előírja, hogy a vádlott köteles megjelenni a tárgyaláson.

111. E kérdés abból ered, hogy az NPK 269. cikkének (1) és (2) bekezdése alapján a vádlott jelenléte kötelező a tárgyaláson, ha az alapügyben szóban forgóhoz hasonló súlyos bűncselekményt követett el, vagy ha a jelenléte az objektív igazság megállapításához szükséges⁴⁸.

112. Nyilvánvaló, hogy a 2016/343 irányelvnek nem tárgya, és nem is célja az, hogy a gyanúsítottak és a vádlottak terhére a tárgyaláson való megjelenésre vonatkozó kötelezettséget írjon elő.

113. Ezen irányelv a büntetőeljárás alá vont személyek tisztességes eljáráshoz való jogának „erősítésére” irányul azáltal, hogy megköveteli a tagállamoktól, hogy biztosítsák e személyek számára a tárgyaláson való jelenlét jogát. Amint azt korábban jeleztem, az említett irányelv 8. cikke pozitív kötelezettséget ír elő ezen államok számára, mivel ez utóbbiaknak intézkedéseket kell hozniuk a Charta 47. és 48. cikkéből eredő jogok védelme érdekében.

114. A 2016/343 irányelv 8. cikkének tehát egyetlen tárgya és célja az, hogy az (1) bekezdésében rögzítse a vádlott azon jogát, hogy jelen legyen a tárgyaláson, és hogy (2) bekezdésében meghatározza ennek korlátait, pontosítva azokat a feltételeket, amelyek mellett e személy e jogáról lemondhat.⁴⁹ Az uniós jogalkotó ugyanis ezen irányelv (35) preambulumbekkezdésében pontosítja, hogy e jog nem abszolút jellegű, bizonyos feltételek esetén az említett személyek kifejezetten vagy

⁴⁸ Megjegyzem azonban, hogy e szabály alól számos kivétel létezik. Közlebről, az NPK 269. cikkének (4) bekezdése pontosítja, hogy az érintett jelenléte nem kötelező, ha ez nem akadályozza az objektív igazság megállapítását, amennyiben e személy a Bolgár Köztársaság területén kívül tartózkodik, és tartózkodási helye ismeretlen.

⁴⁹ Lásd még a 2016/343 irányelv (35) preambulumbekkezdését.

hallgatólagosan, ugyanakkor egyértelműen lemondhatnak erről a jogról. Ellentétben azzal, amit a Bizottság az észrevételeiben állít, úgy vélem, hogy az uniós jogalkotó tehát valóban *jogot* biztosít a tárgyalástól való távolmaradásra, ahogyan a 2016/343 irányelv 7. cikkében *a hallgatáshoz való jogot és az önvádra kötelezés tilalmát* is rögzíti.

115. A Van Geyseghem kontra Belgium ítéletben⁵⁰ kialakított egybehangzó véleményében Bonello bíró egyébként megállapította, hogy „a vádlott azon joga, hogy ne vegyen részt a tárgyaláson, jelentős mértékben a hallgatáshoz való jogának felel meg. Ha az igazságszolgáltatás számára ebből származó előnyökre tekintettel a vádlott tárgyaláson való jelenlétét minden védekezés előfeltételének kellene tekinteni, ugyanazon érvekre, vagyis a gondos ügyintézéshez fűződő érdekre lehetne hivatkozni a hallgatáshoz való jogáról történő lemondásra kötelezése érdekében. [...] A gyakorlatban nem tudok olyan esetet elképzelni, ahol a társadalom érdekei és a vádlott ezen alapjoga közötti egyensúlyra törekvés során (még ha egy ilyen gyakorlat jogszerűsége elfogadható lenne is) ez utóbbi jog háttérbe szorulhatna ez előbbi érdekekhez képest”.

116. Kétségtelen, amint arra a Bíróság rámutatott, hogy a 2016/343 irányelv célja közös minimumszabályok megállapítása, és így nem minősül olyan teljes és kimerítő jogi aktusnak, amelynek célja a bírósági határozatok elfogadásával kapcsolatos valamennyi feltétel meghatározása.⁵¹ Az uniós jogalkotó így ezen irányelv (48) preambulumbekzdésében pontosítja, hogy a tagállamok kiterjeszthetik „az [említett irányelvben] meghatározott jogokat annak érdekében, hogy magasabb szintű védelmet nyújtsanak”. Márpedig számomra úgy tűnik, hogy valamely tagállam azáltal, hogy a vádlottól megköveteli a tárgyalásán való jelenlétet, nem kiterjeszti az e személyt megillető, a tárgyaláson való jelenlét jogát, hanem éppen ellenkezőleg, korlátozza azt azáltal, hogy e jogot kötelezettséggé változtatja, és megfosztja e személyt attól a lehetőségtől, hogy önként lemondjon az ugyanezen irányelv által kifejezetten elismert tárgyaláson való jelenlét jogáról. Az ilyen intézkedés tehát nem tekinthető úgy, mint amely hozzájárul az említett személy eljárási jogainak megerősítéséhez, mindamellett azonban, hogy ha azt nyomós érdek szükségessé teszi, a tagállamok az érintett személy tárgyaláson való jelenlétének biztosítását célzó intézkedéseket fogadhatnak el, mint például az érintett személy előállítását, vagy bírósági felügyelet alá helyezését, illetve előzetes letartóztatásba vétele.

117. Ez az értelmezés illeszkedik az Emberi Jogok Európai Bírósága által kialakított ítélkezési gyakorlatba. Bár ez utóbbi elismeri a vádlott jelenlétének jelentőségét mind a meghallgatáshoz való joga, mind az állításai helytállóságának ellenőrzése, valamint a sértett és a tanúk nyilatkozataival való összevetésük miatt, az államok számára szabadságot enged a tárgyalás kontradiktórius jellegének biztosítását szolgáló szabályozás elfogadására, és a vádlott jelenlétének „elősegítésére”. E bíróság tehát csupán felhívja a nemzeti jogalkotót arra, hogy a nemzeti jogrendjében rendelkezésre álló eszközök alkalmazásával „szorítsa vissza” az indokolatlan távolmaradásokat⁵². Amint azt az e bíróság által alkalmazott kifejezések is tanúsítják, ez utóbbi tehát egyáltalán nem kötelezi a vádlottat arra, hogy megjelenjen a tárgyaláson.

⁵⁰ Lásd Giovanni Bonello bírónak az EJEB 1999. január 21-i Van Geyseghem kontra Belgium ítéletében (ECLI:CE:ECHR:1999:0121JUD002610395) kifejtett egybehangzó véleményét.

⁵¹ Lásd ebben az értelemben: 2018. szeptember 19-i Milev ítélet (C-310/18 PPU, EU:C:2018:732, 45–47. pont); 2020. február 13-i Spetsializirana prokuratura (A vádlott távollétében tartott tárgyalás) ítélet (C-688/18, EU:C:2020:94, 30. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

⁵² Lásd többek között: EJEB, 1993. november 23., Poitrimol kontra Franciaország ítélet (CE:ECHR:1993:1123JUD001403288, 35. §); 2015. július 9., Tolmachev kontra Észtország ítélet (CE:CE:ECHR:2015:0709JUD007374813, 47. §).

118. E tényezők összességére tekintettel következésképpen azt javaslom, hogy a Bíróság állapítsa meg, hogy a 2016/343 irányelv 8. cikkének (1) bekezdését, amelynek értelmében a tagállamok biztosítják, hogy a gyanúsítottaknak és a vádlottaknak joguk van a tárgyalásukon jelen lenni, oly módon kell értelmezni, amely szerint e rendelkezéssel ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely előírja, hogy a vádlott köteles megjelenni a tárgyaláson.

V. Véggözetkezés

119. A fenti megfontolásokra tekintettel azt javaslom, hogy a Bíróság a Sofiyski Rayonen sad (szófiai kerületi bíróság, Bulgária) által előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekre a következő választ adja:

1) A büntetőeljárás során az ártatlanság védelme egyes vonatkozásainak és a tárgyaláson való jelenlét jogának megerősítéséről szóló, 2016. március 9-i (EU) 2016/343 európai parlamenti és tanácsi irányelv 8. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azzal ellentétes az a nemzeti gyakorlat, amelynek értelmében egy harmadik országbeli állampolgár tekintetében – noha vele szemben súlyos bűncselekmény elkövetése miatt büntetőeljárás van folyamatban – beutazási és tartózkodási tilalommal párosuló kiutasítási intézkedést hajtanak végre anélkül, hogy az illetékes nemzeti hatóságok különleges intézkedéseket fogadnának el annak érdekében, hogy ezen állampolgár megjelenhessen a tárgyalásán.

E körülmények között a beutazási és tartózkodási tilalommal párosuló kiutasítási intézkedés elfogadása megköveteli annak eseti alapon történő vizsgálatát, hogy ezen intézkedés azonnali végrehajtása összeegyeztethető-e az említett személy védelemhez való jogával, és adott esetben ezen irányelv 9. cikkének és 11. cikke (2) bekezdésének megfelelően nincs-e helye a kitoloncolás elhalasztásának, illetve a beutazási és tartózkodási tilalom visszavonásának vagy felfüggesztésének.

2) A 2016/343 irányelv 8. cikkének (2) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azzal nem ellentétes, ha valamely tagállam olyan harmadik országbeli állampolgárral szemben hoz a távollétében ítéletet, akivel szemben beutazási és tartózkodási tilalmat tartalmazó kiutasítási határozatot hoztak, feltéve, hogy a vádlottat nem csak hogy kellő időben tájékoztatták a tárgyalásról és a meg nem jelenés következményeiről, hanem olyan különleges intézkedéseket is biztosítottak, amelyek lehetővé teszik számára az e tárgyaláson való részvételt, és erről önként és egyértelmű módon lemondott, illetve az említett tárgyalásról értesített személy megfelelő módon képviselteti magát az általa meghatalmazott, illetve hivatalból kirendelt védő útján.

3) A 2016/343 irányelv 8. cikkének (2) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azzal ellentétes, ha valamely tagállam úgy tekintheti, hogy valamely személy önként lemondott a tárgyaláson való jelenlétéről, ha ez utóbbi, jöllehet tájékoztatták a meg nem jelenés következményeiről, a nyomozás során olyan szakaszban fejezte ki ezt a szándékát, amikor a tárgyalást még nem tűzték ki.

4) A 2016/343 irányelv 8. cikkének (1) bekezdésével – amelynek értelmében a tagállamok biztosítják, hogy a gyanúsítottaknak és a vádlottaknak joguk van a tárgyalásukon jelen lenni – ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely előírja, hogy a vádlott köteles megjelenni a tárgyaláson.